

คู่มือ

แนวทางปฏิบัติและกรณีศึกษาเพื่อป้องกันการทุจริต

กองการเจ้าหน้าที่
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร

คำนำ

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศ จึงมีนโยบายต่อต้านการทุจริต โดยถือเป็นวาระแห่งชาติ และจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในระยะยาวเป็นเวลา ๒๐ ปี พร้อมทั้งแผนงานรองรับการดำเนินการเป็นระยะกลาง ๕ ปี และแผนระยะสั้นเป็นรายปี พร้อมทั้งมอบหมายหน่วยงานรับผิดชอบ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน แก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

โดยยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีมาตรการเน้นหนักเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งปฏิรูประบบบริหารราชการโดยการปรับปรุงคุณภาพข้าราชการในการทำงานให้มีคุณภาพ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกในการให้บริการประชาชน ปัจจุบันอยู่ในช่วงยุทธศาสตร์ชาติ ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ที่กำหนดพันธกิจหลักในการป้องกันและปราบปรามทุจริต คือ สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต ยกกระดับมาตรฐานในการบริหารจัดการทุกภาคส่วนแบบบูรณาการ และปฏิรูปกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้มีมาตรฐานสากล ซึ่งเน้นให้ส่วนราชการดำเนินการตามหลัก ๓ ป คือ ปลุกจิตสำนึกต่อต้านทุจริต ปราบปรามการทุจริต และป้องกันการทุจริต ดังนั้น ส่วนราชการจึงมีหน้าที่ในการรณรงค์เพื่อปลุกฝังจิตสำนึกที่ไม่ทนต่อการทุจริตของเจ้าหน้าที่ วางมาตรการในการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก รวมทั้งพัฒนากลไก และกระบวนการปราบปรามการทุจริต

เพื่อให้การดำเนินการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร จึงได้จัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติและกรณีศึกษาเพื่อป้องกันการทุจริต เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง อันจะเป็นการป้องกันการทุจริต การประพฤติมิชอบ และการกระทำผิดทางวินัย

ฝ่ายวินัยและส่งเสริมคุณธรรม กองการเจ้าหน้าที่
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร
มีนาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑ บททั่วไป	๑ - ๒๐
➤ ความหมายของการทุจริต	๑
➤ ประเภทของการทุจริต	๒
➤ รูปแบบของของการทุจริต	๓
➤ สาเหตุ/ปัจจัยของการทุจริต	๕
➤ ทิศทางการป้องกันการทุจริตในประเทศไทย	๗
➤ ความหมายผลประโยชน์ทับซ้อน และ นิยามศัพท์สำคัญ	๑๐
➤ ประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน	๑๒
➤ องค์ประกอบของผลประโยชน์ทับซ้อน	๑๒
➤ รูปแบบของผลประโยชน์ทับซ้อน	๑๓
➤ รูปแบบการรับผลประโยชน์(Accepting Benefits)	๑๖
➤ ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน	๑๖
➤ การจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน	๑๗
- เหตุผลความจำเป็นของการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน	๑๗
- แนวทางการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน	๑๘
➤ การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ด้วยระบบคิด “ฐานสอง Digital”	๒๐
บทที่ ๒ แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันการทุจริต	๒๒ - ๓๖
➤ แนวทางการป้องกันการทุจริตประพหุมิติขอปโดยหน่วยงานรัฐ	๒๒
➤ แนวทางการป้องกันการทุจริตประพหุมิติขอปโดยบทบาทภาคประชาชน	๒๔
➤ แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน	๒๕
- หลักการ ๔ ประการสำหรับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน	๒๕
- การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในเชิงนโยบาย	๒๖
- การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนกับงานตรวจสอบภายใน	๒๗
- การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนกับงานจัดซื้อจัดจ้าง	๒๘
- การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนกับงานการเงิน	๓๐
- การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนกับการบริหารทรัพยากรบุคคล	๓๐
- การรับของขวัญและหรือผลประโยชน์อื่นใด	๓๒
➤ แนวทางปฏิบัติเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์การมีผลประโยชน์ทับซ้อน	๓๖
➤ บทลงโทษ	๓๖
➤ บทสรุป	๓๖

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ กรณีศึกษาเกี่ยวกับการทุจริต	๓๗ - ๔๖
➤ กรณีใช้รถของทางราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว	๓๗
➤ กรณีเบิกค่าน้ำมันจากทางราชการเต็มรถส่วนตัว	๓๘
➤ กรณีทำบัตรประจำตัวประชาชนโดยทุจริต	๓๘
➤ กรณีเบียดบังเงินของทางราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว	๓๙
➤ กรณีไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัด ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ	๔๑
➤ กรณีเรียกเงิน/รับเงิน	๔๑
➤ กรณีจัดทำ/แก้ไข เอกสารราชการเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น	๔๔
➤ กรณีการทุจริตที่เกิดขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๔๕

ภาคผนวก

- ระเบียบกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง
 ๑. พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. ๒๕๖๑
 ๒. ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมดาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓
 ๓. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
 ๔. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๔
 ๕. ประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร
 - ลงวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่อง มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ลูกจ้างและพนักงานจ้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร
 - ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง เจตจำนงสุจริตในการบริหารงาน
 - ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง นโยบายคุณธรรมและความโปร่งใส
- ช่องทางการแจ้งเบาะแส และการร้องเรียน

บทที่ ๑

บททั่วไป

ความหมายของการทุจริต

การทุจริต หรือ คอร์รัปชัน (Corruption) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Corruption เป็นคำที่รู้จักกันดีแต่การให้ความหมายหรือนิยามของคำนี้มีหลากหลายแตกต่างกันไป ขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการใช้งานและพื้นฐานทางด้านสังคม ศีลธรรมทางการเมือง ตลอดจนเศรษฐศาสตร์ ความหมายของคำว่า การทุจริต หรือที่คนไทยชอบกล่าวรวมกันว่า การทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption) มีการให้ความหมายไว้มากมายหลายความหมายดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ และพจนานุกรม ฉบับเฉลิมพระเกียรติพ.ศ.๒๕๓๐ ให้ความหมายเช่นเดียวกันว่า “ประพฤติชั่วคดโกงไม่ซื่อตรง”

ประมวลกฎหมายอาญาให้คำนิยามไว้ในมาตรา ๑(๑) “โดยทุจริต” หมายความว่า “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. ๒๕๖๑ ให้คำนิยามไว้ในมาตรา ๔ “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ซึ่งตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ให้คำนิยามไว้ในมาตรา ๓ ว่า

“ทุจริตในภาครัฐ” หมายความว่า ทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤตินิชอบในภาครัฐ

“ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ซึ่งตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่นหรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

“ประพฤตินิชอบ” หมายความว่า ใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายระเบียบ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับราชการเก็บรักษา หรือการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน

องค์กรระหว่างประเทศด้านความโปร่งใส [Transparency International (TI)] ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดอันดับดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันในภาครัฐทั่วโลก (Corruption Perception Index - CPI) ได้ให้ความหมายของการทุจริตไว้ว่า เป็นการใช้อำนาจที่ได้รับการไว้วางใจในทางที่ผิด โดยแทนที่จะใช้อำนาจนี้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมกลับเอาอำนาจดังกล่าวมาใช้ในการแสวงหาประโยชน์ส่วนบุคคล ซึ่งสถานการณ์นี้อาจเกิดขึ้นทั้งภาครัฐและเอกชน

ศาสตราจารย์โรเบิร์ต คลิตการ์ด (Robert Klitgaard) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ที่มีผลงานวิจัยเกี่ยวกับคอร์รัปชันอันเป็นที่ยอมรับมากที่สุดคนหนึ่ง ได้นิยามความหมายของคำว่า คอร์รัปชัน ว่าหมายถึงการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อให้ได้รับประโยชน์ของตัวเองและ/หรือพวกพ้อง การคอร์รัปชันถือเป็นเรื่องสาธารณะ เพราะเป็นการรบกวนระบบ เพิ่มต้นทุนที่ไม่เป็นธรรมให้กับสังคม และส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ อีกทั้งศาสตราจารย์โรเบิร์ต คลิตการ์ด (Robert Klitgaard) ยังได้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนั้นจะเพิ่มขึ้นหากระบบเศรษฐกิจมีการผูกขาด และมีการใช้ดุลยพินิจสูง ในทางตรงกันข้าม ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันจะลดลงหากสังคมมีกลไกความรับผิดชอบที่ดี ดังสมการคอร์รัปชัน $C = M + D - A$

ความหมายของพฤติกรรมทุจริตนั้นมีความหมายที่หลากหลาย ทั้งในแนวกว้างและแนวแคบ ครอบคลุมพฤติกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย โดยภาพรวมของการทุจริต เป็นการใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายมากระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เอื้อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือพวกพ้องให้ได้รับการตอบแทนทั้งที่เป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด การกระทำดังกล่าวอาจขัดต่อกฎหมาย ระเบียบกฎเกณฑ์หรือศีลธรรม เพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ตนเองหรือพวกพ้อง รวมทั้งการละเว้นไม่กระทำเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับตนเองหรือบุคคลอื่น

ประเภทของการทุจริต

Arnold Heidenheimer ผู้เชี่ยวชาญด้านการคอร์รัปชันได้แบ่งประเภทและระดับของการคอร์รัปชันเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

ประเภทที่หนึ่ง **คอร์รัปชันสีขาว** ได้แก่ พฤติกรรมประเภทที่ประชาชนและผู้นำในสังคมยอมรับหรือยอมรับ และเห็นว่าไม่ควรลงโทษผู้กระทำความผิดเพราะถือเป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญมากนักเนื่องจากการรับผลประโยชน์โดยอิงอยู่กับขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมอีกทั้งไม่ได้เกิดจากการเรียกร้องจากผู้รับ เช่น “การให้” ซึ่งเป็นการแสดงน้ำใจของ “ผู้น้อย” ต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้อยู่ในตำแหน่งที่ให้คุณให้โทษได้ และการให้ซึ่งเป็นการตอบแทน การปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งและเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้ให้โดยผู้รับมิได้เรียกร้อง

ประเภทที่สอง **คอร์รัปชันสีเทา** ได้แก่ พฤติกรรมประเภทที่ในหมู่ผู้นำเห็นว่าเป็นความผิด แต่ประชาชนทั่วไปไม่แน่ใจว่าจะเป็นความผิดหรือไม่ กรณีนี้เป็นการใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองและ

พวกพ้อง ในลักษณะที่ประชาชนสมยอมต่อการใช้อำนาจโดยมิชอบนั้น เช่น การให้ค่าน้ำร้อนน้ำชา การให้ค่านายหน้า หรือเงินทักส่วนลดราคาสินค้า เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมประเภทนี้มีการจำแนกออกเป็นการเรียกร้องเอาประโยชน์แทนการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อเร่งรัดงานให้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น และการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อหาผลประโยชน์อย่างเต็มที่โดยมีผลประโยชน์ได้เสียกับบริษัท ห้างร้านที่ทำธุรกิจกับส่วนราชการที่ตนเองเป็นผู้รับผิดชอบอยู่

ประเภทที่สาม **คอร์รัปชันสีดำ** ได้แก่ การคอร์รัปชันที่ทั้งฝ่ายประชาชนและผู้นำเห็นว่าเป็นความผิดชัดเจนและควรได้รับโทษตามกฎหมาย ได้แก่ การใช้อำนาจหน้าที่หรือตำแหน่งเพื่อหาผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือพวกพ้องโดยไม่คำนึงว่าผิดกฎหมายหรือไม่ พฤติกรรมนี้แยกได้เป็นการใช้อำนาจหน้าที่เรียกร้องเอาผลประโยชน์จากผู้กระทำผิดกฎหมายหรือผู้ต้องการความสะดวก โดยไม่คำนึงว่าผู้ที่ตนเรียกร้องเอาประโยชน์นั้นจะกระทำผิดกฎหมายหรือไม่ และการกระทำทุจริตคดโกงโดยไม่คำนึงถึงความผิดตามกฎหมาย จนเป็นการทำให้รัฐเสียหายโดยมีเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายหรือกฎระเบียบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเองและพวกพ้อง

รูปแบบของการทุจริต

องค์กรระหว่างประเทศด้านความโปร่งใส (Transparency International(TI) ระบุถึงรูปแบบของการทุจริตไว้ดังนี้

- **การทุจริตขนาดใหญ่ (Grand Corruption)** เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงในการบิดเบือนนโยบายหรือใช้อำนาจในทางที่ไม่สมควร เพื่อแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรของชาติ
- **การทุจริตขนาดเล็ก (Petty Corruption)** เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ระดับกลางและล่างต่อประชาชนทั่วไปโดยเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง
- **การติดสินบน (Bribery)** เป็นการเสนอให้หรือสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ต่างๆ ทั้งในรูปแบบของทรัพย์สิน สิ่งของหรือสิ่งตอบแทนเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือศีลธรรม
- **การยักยอก (Embezzlement)** เป็นการนำเอาทรัพย์สินหรือสิ่งของที่เป็นทางราชการหรือหน่วยงานมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนโดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับงาน
- **การอุปถัมภ์(Patronage)** เป็นการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือการเล่นพรรคเล่นพวก เพื่อเอื้อประโยชน์ให้พวกพ้องได้เข้ามามีอำนาจหรือเข้ามาทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนตน โดยไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมรวมทั้งการเลือกที่รักมักที่ชัง (Nepotism) ที่เป็นการเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้องหรือคนใกล้ชิด
- **ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests)** สำหรับในประเทศไทย คำว่า **Conflict of Interests** ยังมีผู้ให้คำแปลไว้หลากหลาย เช่น การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ผลประโยชน์ขัดแย้ง การขัดกันแห่งผลประโยชน์ เป็นต้น แต่ทั้งหมดนี้ มีความหมายเช่นเดียวกัน คือเป็นการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนกับส่วนรวม ซึ่งเป็นการกระทำโดยใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประโยชน์ที่เชื่อได้ว่าเป็นส่วนรวมแต่ตนเองหรือพวกพ้องก็ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงหรือทางอ้อมต่อการกระทำนั้นด้วย สำหรับการทุจริตในรูปแบบผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ง่าย และสามารถเกิดขึ้นได้แม้ผู้นั้นไม่มีเจตนา ดังจะกล่าวต่อไป

สำหรับรูปแบบของการทุจริตภาครัฐในสังคมไทยนั้น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ได้สรุปไว้ดังนี้

๑. การทุจริตเชิงนโยบาย เป็นรูปแบบใหม่ของการทุจริตที่แยบยลโดยอาศัยรูปแบบของกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรี หรือมติของคณะกรรมการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่า เป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรม

๒. การทุจริตในการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นลักษณะการใช้อำนาจและหน้าที่ในความรับผิดชอบของตนในฐานะของเจ้าหน้าที่ของรัฐเอื้อประโยชน์ให้แก่ตน หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

๓. การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง จะพบได้ทั้งในรูปแบบของการฮั้วตั้ง แต่ขั้นตอนการออกแบบกำหนดรายละเอียดหรือสเป็คของงานกำหนดเงื่อนไข คำนวณราคากลาง ออกประกาศประกวดราคา การรับและเปิดซองการประกาศผล การอนุมัติ การทำสัญญา ทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างล้วนมีช่องโหว่ให้มีการทุจริตกันได้อย่างง่าย ๆ

๔. การทุจริตในการให้สัมปทาน เป็นลักษณะการแสวงหาหรือเอื้อประโยชน์โดยมิชอบจากโครงการหรือกิจการของรัฐ ซึ่งรัฐได้อนุญาตหรือมอบให้แก่คนดำเนินการแทนให้ในลักษณะสัมปทานผูกขาดในกิจการใดกิจการหนึ่ง

๕. การทุจริตที่เกิดจากการขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เช่น ระบบการควบคุมที่ไม่มีประสิทธิภาพ หรือมีระบบการควบคุมที่ไม่เพียงพอรวมถึงไม่มีการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อีกทั้งองค์กรมีการกระจายการปฏิบัติงานไปตามพื้นที่ต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทำให้การกำกับดูแลควบคุมการปฏิบัติงานไม่ทั่วถึงทำให้เปิดโอกาสในการกระทำผิดได้

๖. การทุจริตโดยการทำลายระบบตรวจสอบอำนาจรัฐ มีลักษณะเป็นการพยายามดำเนินการให้ได้บุคคลซึ่งมีสายสัมพันธ์กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในอันที่จะเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น ทำให้องค์กรเหล่านี้มีความอ่อนแอไม่สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗. การมีผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นการทุจริตที่บุคคลในฐานะข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้องที่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ

๘. การทุจริตโดยการปกปิดการบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง การปิดบังข้อมูลและให้การเท็จ

๙. การทุจริตโดยการใช้นโยบาย กฎหมาย กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่างๆ โดยอาศัยการใช้ดุลยพินิจตีความอย่างมีอคติและลำเอียงเพื่อประโยชน์หรือโทษแก่ผู้อื่น

๑๐. การทุจริตโดยการใช้ทรัพยากรของรัฐไปในทางมิชอบ การปลอมแปลงเอกสาร และการฉ้อฉล

๑๑. การทุจริตโดยไม่กระทำการตามหน้าที่ แต่ใช้ระบบพรรคพวกแทน เช่น การจัดฮั้วประมูล

๑๒. การทุจริตโดยการให้และการรับสินบน การชู้เชื้อบบังคับ และการให้สิ่งล่อใจ การทุจริตโดยการยอมรับของขวัญที่ไม่ถูกต้อง เช่น เชื้อคของของขวัญมูลค่าสูงกว่าที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนด

การทุจริตเชิงนโยบาย หรือทุจริตในการให้สัมปทาน รูปแบบเหล่านี้แม้จะมีความเสียหายสูงแต่โอกาสที่จะเกิดขึ้นก็น้อยเมื่อเทียบกับรูปแบบอื่นๆ เพราะที่ต้องอาศัยหลายๆ ปัจจัย เช่น ๑) ต้องมีการจัดทำนโยบายหรือการให้สัมปทานซึ่งเป็นเรื่องใหญ่และเกิดขึ้นไม่บ่อย ๒) ผู้ที่ทุจริตจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นโดยเฉพาะ ๓) จะต้องมีความจำเป็นที่แท้จริงในการตัดสินใจ ๔) ได้ตัดสินใจทำการทุจริตแต่การทุจริตรูปแบบบางรูปแบบนั้น มีโอกาสเกิดขึ้นได้บ่อยสามารถเกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ ทุกระดับ และที่สำคัญรูปแบบการทุจริตนี้สามารถเกิดขึ้นได้ แม้ผู้นั้นไม่ได้ตั้งใจทุจริต นั่นคือ การทุจริตในรูปแบบการมีผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งจะกล่าวต่อไป

สาเหตุ/ปัจจัยการทุจริต โดยทั่วไปแล้วการทุจริตเกิดจาก ๓ ปัจจัย ดังนี้

๑ **เกิดจากพฤติกรรมความโลภ/การขาดจริยธรรม** พฤติกรรมความโลภเป็นสาเหตุมาจากพฤติกรรมส่วนบุคคลที่มาจากความโลภ ความไม่พอเพียง โดยเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่รัฐที่ขาดหลักยึดด้านคุณธรรมจริยธรรม จนกลายเป็นคนที่เห็นแก่ตัวและไม่ซื่อสัตย์ มีความอยากและความไม่รู้จักพอ เมื่อได้กระทำความผิดก็จะคิดว่าไม่ได้เป็นสิ่งร้ายแรง การขาดปทัสฐาน (Norm) ของความเป็นบุคคลสาธารณะ (Public Persons) ที่ต้องยึดหลักความเป็นกลาง และความเป็นธรรมเป็นที่ตั้ง ซึ่งเป็นอุดมการณ์ของนักการเมือง และเจ้าหน้าที่รัฐสมัยใหม่ ดังนั้น ความไม่ซื่อสัตย์จึงเป็นสาเหตุสำคัญของการทุจริต

ทั้งนี้ความโลภ/การขาดจริยธรรม มีสาเหตุจากการขาดขาดการอบรม ชัดเกล้า อย่างต่อเนื่อง หรือการไม่ได้มีการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมขององค์กรโดยเคร่งครัด อันเนื่องมาจากการขาดเจตจำนงที่แน่วแน่ของผู้มีอำนาจในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้มีอำนาจที่อาจทำให้ขาดความต่อเนื่องในการแก้ปัญหา

๒ **เกิดจากการมีโอกาส/ระบบการทำงานมีช่องว่าง** โอกาสทุจริตหรือระบบการทำงานมีช่องว่าง เป็นการกระตุ้นให้เกิดการทุจริต

โดยโอกาสการทุจริตและช่องว่างของการทำงานเกิดจากสาเหตุดังนี้

- ๑) การขาดความรู้ ความเข้าใจผิด หรือถูกใช้ให้กระทำ
- ๒) ความเคยชินของเจ้าหน้าที่ ที่คุ้นเคยกับการที่จะได้ “ค่าน้ำร้อนน้ำชา”
- ๓) การถูกบังคับให้รับตามบรรทัดฐานของกลุ่ม (ตามน้ำ)
- ๔) การอาศัยช่องว่างของระเบียบและกฎหมาย
- ๕) จงใจไม่ปฏิบัติตามกฎและระเบียบ
- ๖) การทุจริตตามระบบ (Systemic) ด้านงบประมาณ การเงินการคลัง และการจัดซื้อจัดจ้าง
- ๗) เกิดจากการใช้อำนาจ บารมี อิทธิพล หรือตำแหน่งหน้าที่ราชการที่มีอำนาจในการวินิจฉัย
- ๘) โครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองที่อ่อนแอ
- ๙) โครงสร้างทางเศรษฐกิจมีการผูกขาดของกลุ่มทุนขนาดใหญ่
- ๑๐) โครงสร้างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นแบบอุปถัมภ์ ค่านิยมยกย่องคนมีฐานะร่ำรวย
- ๑๑) โครงสร้างทางการเมืองที่ต้องอาศัยเงินจำนวนมาก การจ่ายเงินเพื่อซื้อเสียง ทำงานทางการเมือง
- ๑๒) ความไม่เข้มแข็งขององค์กรตรวจสอบปราบปรามของรัฐ

๑๓) กระแสทุนทางการเมือง อาทิ โครงการเมกะโปรเจกต์ ถือเป็นภารกิจระดับชั้นเชิงบูรณาการที่ต้องใช้ทุนในการบริหารจัดการ จัดจ้างที่ปรึกษาวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีคนรอบรู้ในเรื่องเหล่านี้อยู่เพียงวงจำกัด ทำให้การทุจริตประพฤติมิชอบเป็นไปได้ง่าย

๑๔) เกิดจากการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนที่มีการแข่งขันแย่งจ่ายช่วยเหลือหรือสินบนเพื่อให้ได้รับอนุมัติให้ได้รับสิทธิในกาดำเนินงานโครงการต่างๆ ของรัฐ

๑๕) กฎหมายขาดความสมบูรณ์ในการดำเนินงาน

๑๖) การบังคับใช้กฎหมายไทยยังไม่เคร่งครัด และมีช่องโหว่ทำให้ขาดความเชื่อมั่นต่อการเข้าร้องเรียนและฟ้องร้อง

๓ เกิดจากแรงจูงใจและความคุ้มค่าในการเสี่ยง แรงจูงใจ เกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น ความทะเยอทะยานอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ความปรารถนาจะยกระดับตนเองให้ทัดเทียมกับบุคคลอื่น การอยากมีหน้าตาทางสังคม การกระทำเพื่ออุดมคติของตนเอง รวมถึงการเกิดจากแรงกดดันต่างๆ เช่น ปัญหาทางการเงิน การโดนกดดันจากผู้ที่มีอิทธิพลเหนือกว่า เป็นต้น ส่วนความเสี่ยงคืออัตราความสำเร็จในการรอดพ้นจากการกระทำการทุจริต หรือความรุนแรงของผลที่ได้รับการการทุจริต และเมื่อบุคคลเปรียบเทียบหรือชั่งน้ำหนักระหว่างแรงจูงใจกับความเสี่ยงแล้วเห็นว่าคุ้มค่าในการเสี่ยง จะส่งผลให้บุคคลนั้นตัดสินใจกระทำการทุจริต โดยปัจจัยดังต่อไปนี้ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำการทุจริต

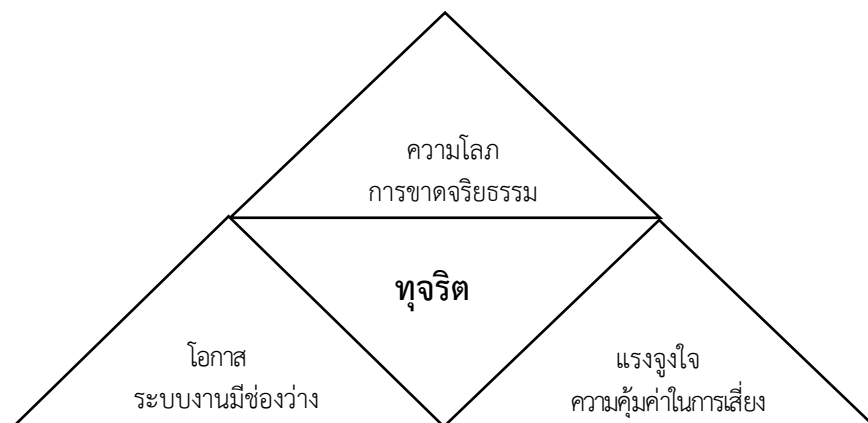
๑) การขาดระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง ขาดความหลากหลายในการตรวจสอบจากภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะภาคประชาชน รวมทั้งการทำลายระบบตรวจสอบอำนาจรัฐ อัตราโทษของความผิดที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน และการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

๒) ขาดการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบ

๓) ประชาชนส่วนใหญ่มักจะเบื่อหน่าย วางเฉย ไม่มีปฏิกิริยาต่อพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ผู้ทุจริตมีแรงจูงใจและเห็นว่าผลตอบแทนที่จะได้รับเมื่อเทียบกับความเสี่ยงนั้นคุ้มค่า จึงแสวงหาและพัฒนาแนวทางการทุจริตในรูปแบบใหม่ๆ

๔) ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจขั้นพื้นฐานด้านกฎหมายและขั้นตอนการอำนวยความสะดวก รวมถึงความล่าช้าในการให้บริการและขาดความโปร่งใสของกระบวนการ ทำให้ประชาชนรู้สึกเบื่อหน่ายและขาดความศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรม

๕) ประชาชนขาดแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม

สามเหลี่ยมทุจริต (The Fraud Triangle)

ทิศทางการป้องกันการทุจริตในประเทศไทย

การทุจริตในสังคมไทยที่มีมานานส่งผลเสียต่อประเทศเป็นมาก และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ รูปแบบการทุจริตจากเดิมที่เป็นการทุจริตทางตรงไม่ซับซ้อน อาทิ การรับสินบน การจัดซื้อจัดจ้าง ในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนเป็นการทุจริตที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การทุจริตเชิงนโยบาย การทุจริตข้ามแดนข้ามชาติ ซึ่งเชื่อมโยงสู่อาชญากรรมอื่นๆ มากมายและส่งผลกระทบทางลบในวงกว้าง

ประเทศไทยมีความพยายามแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันสร้างเครื่องมือกลไก และกำหนดเป้าหมายสำหรับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เริ่มตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.๒๕๕๑ จนถึงปัจจุบัน การดำเนินงานดังกล่าวได้สร้างความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน และปัจจุบันประเทศไทยยังมีความพยายามแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันอย่างต่อเนื่อง โดยมีเครื่องมือกลไกที่สำคัญดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐
๒. วาระการปฏิรูปที่ ๑ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ
๓. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี
๔. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔)
๕. โมเดลประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (Thailand ๔.๐)
๖. ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ หมวดที่ ๔ ข้อ ๑๐ กำหนดหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ว่า “...มีหน้าที่ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ” ถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคน นอกจากนี้ยังกำหนดชัดเจนในหน้าที่ของรัฐ หมวดที่ ๕ มาตรา ๖๓ ว่า “... รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนและจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวดรวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกัน เพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้านหรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” การบริหารราชการแผ่นดิน รัฐต้องเสริมสร้างให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกมีประสิทธิภาพที่สำคัญคือ ไม่เลือกปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรม ตามที่กฎหมายบัญญัติ อย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และรัฐต้องจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐ ใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว การที่รัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการที่มีประสิทธิภาพและการบริหารบุคคลที่มีคุณธรรมนั้น สืบเนื่องมาจากช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ได้เกิดปัญหาที่

เกี่ยวข้องกับการบริหารบุคคล มีการโยกย้ายแต่งตั้งอย่างไม่เป็นธรรม บังคับหรือชี้แนะให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปฏิบัติงานโดยไม่ยึดมั่นในหลักผลประโยชน์แห่งรัฐ รวมถึงการมุ่งเน้นการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองรวมถึงพวกพ้องรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงได้มีความพยายามที่จะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าต้องการสร้างประสิทธิภาพในระบบการบริหารงานราชการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล และมีคุณธรรมจริยธรรม ตามที่กำหนดเอาไว้

๒. วาระการปฏิรูปที่ ๑ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติในฐานะองค์กรที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการปฏิรูปกลไก และปฏิบัติงานด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ได้มีข้อเสนอเพื่อปฏิรูปด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน เป็นรูปธรรมปฏิบัติได้ สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและบริบทของสังคมไทย โดยเสนอให้มียุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหา ๓ ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย (๑) ยุทธศาสตร์การปลูกฝัง “คนไทยไม่ โกง ” เพื่อปฏิรูปคนให้มีจิตสำนึก สร้างจิตสำนึกที่ตัวบุคคลรับผิดชอบชีวิต อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ มองว่าการทุจริตเป็นเรื่องน่ารังเกียจเป็นการเอาเปรียบสังคมและสังคมไม่ยอมรับ (๒) ยุทธศาสตร์การป้องกันด้วยการเสริมสร้างสังคมธรรมาภิบาล เพื่อเป็นระบบป้องกันการทุจริต เสมือนการสร้างระบบภูมิคุ้มกันต้านทานแก่ทุกภาคส่วนในสังคม และ (๓) ยุทธศาสตร์การปราบปราม เพื่อปฏิรูประบบและกระบวนการจัดการต่อกรณีการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ ให้สามารถเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำการทุจริตขึ้นอีกในอนาคต

๓. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ -๒๕๗๙) สถาปนาปฏิบัติการปฏิรูปประเทศได้กำหนดให้กฎหมายว่าด้วยยุทธศาสตร์ชาติมีผลบังคับภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ หรือภายในรัฐบาลนี้ และกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานนำยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ แผนพัฒนาด้านต่างๆ มาเป็นแผนแม่บทหลักในการกำหนดแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณ ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวเป็นยุทธศาสตร์ที่ยึดวัตถุประสงค์หลักแห่งชาติเป็นแม่บทหลัก ทิศทางการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การสร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดินของหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานจะถูกกำหนดจากยุทธศาสตร์ชาติ

๔. สถาปนาปฏิบัติการปฏิรูปแห่งชาติ วางกรอบยุทธศาสตร์ชาติในระยะ ๒๐ ปี โดยมีกรอบวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” คติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ” ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ ในยุทธศาสตร์ที่ ๖ นี้ กำหนดกรอบแนวทางที่สำคัญ ๖ กรอบแนวทาง ได้แก่ (๑) การปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ (๒) การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ (๓) การปรับปรุงบทบาทภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐให้มีขนาดที่เหมาะสม (๔) การวางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการ (๕) การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐในการปฏิบัติราชการ (๖) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๗) การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้มีความชัดเจน ทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ตลอดจนพัฒนาหน่วยงานภาครัฐและบุคลากรที่มีหน้าที่เสนอความเห็นทางกฎหมายให้มีศักยภาพ ข้อตกลงระหว่างประเทศตลอดจน พัฒนาหน่วยงานภาครัฐและบุคลากรที่มีหน้าที่เสนอความเห็นทางกฎหมายให้มีศักยภาพ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) กำหนดในยุทธศาสตร์ที่ ๖ การบริหารจัดการภาครัฐ การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย ในยุทธศาสตร์นี้ได้กำหนดกรอบแนวทางการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและคอร์รัปชัน มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรม วิธี คิดและกระบวนทัศน์ให้คนมีความตระหนัก มีความรู้เท่าทันและมีภูมิคุ้มกันต่อโอกาสและการชักจูงให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันและมีพฤติกรรมไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งสนับสนุนทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปรามการทุจริต และมุ่งเน้นให้เกิดการส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาคเอกชน เพื่อเป็นการตัดวงจรการทุจริตระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจออกจากกัน ทั้งนี้ การบริหารงานของส่วนราชการจะต้องมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้

๕. โมเดลประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (Thailand ๔.๐) เป็นโมเดลที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวคิดหลักในการบริหารประเทศ ถอดรหัสออกมาเป็น ๒ ยุทธศาสตร์สำคัญ คือ (๑) การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน (Strength from Within) และ (๒) การเชื่อมโยงกับประชาคมโลกในยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน Thailand ๔.๐ เน้นการปรับเปลี่ยน ๔ ทิศทางและเน้นการพัฒนาที่ สมดุลใน ๔ มิติ มิติที่หยิบยกคือการยกระดับศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ (HumanWisdom) ด้วยการพัฒนานคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ ” ผ่านการปรับเปลี่ยนระบบนิเวศนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง แรงบันดาลใจบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ ปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบเน้นการสร้างคุณค่าร่วมและค่านิยมที่ดี คือ สังคมที่มีความหวัง (Hope) สังคมที่เปี่ยมสุข (Happiness) และสังคมที่มีความสมานฉันท์ (Harmony)

๖ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐- ๒๕๖๔) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต ” (Zero Tolerance & CleanThailand) กำหนดยุทธศาสตร์หลักออกเป็น ๖ ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการกระบวนการปรับสภาพทางสังคมให้เกิดภาวะ “ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลางานสังคม สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต ปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต มีจิตสาธารณะ จิตอาสา และความเสียสละเพื่อส่วนรวม ปลูกฝังความคิดแบบ Digital Thinking) ให้สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม และประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือต้านทุจริต มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตการทุจริตที่ตัวบุคคล สร้างพลังคุณธรรมขับเคลื่อนสังคม สร้างระบบคุณธรรมและยกระดับความโปร่งใสในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง ปรับปรุงกฎระเบียบที่เอื้อต่อการทุจริตและปิดช่องโหว่กำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม สร้างกลไกภาคประชาสังคมในการเฝ้าระวัง แจ้งเบาะแส และสร้างความเข้มแข็งของกลไกการตรวจสอบ และต้องปลูกฝังความคิดแบบ Digital Thinking ให้สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม ประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือต้านทุจริต เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับและต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบ

ความหมายผลประโยชน์ทับซ้อน และ นิยามศัพท์สำคัญ

ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือ ผลประโยชน์ขัดกัน หรือ ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัว และผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ขัดกัน (Conflict of Interests) หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องเป็นหลักซึ่งถือเป็นความผิดเชิงจริยธรรมและเป็นความผิดขั้นแรกที่จะนำไปสู่การทุจริต

สำนักงาน ก.พ. ได้นิยามความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ทับซ้อนและผลประโยชน์ส่วนรวม หมายถึงสถานการณ์หรือการกระทำที่บุคคลไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองข้าราชการพนักงานบริษัทหรือผู้บริการมีผลประโยชน์ส่วนตัวมากจนมีผลต่อการตัดสินใจหรือการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่ที่บุคคลนั้นรับผิดชอบอยู่ และส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของส่วนรวมกล่าวคือการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐตัดสินใจหรือปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งของตนอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมซึ่งการกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นอย่างรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวทั้งเจตนาและไม่เจตนาในรูปแบบที่หลากหลายจนกระทั่งกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ไม่เห็นว่าเป็นความผิด ตัวอย่างการกระทำดังกล่าวมีให้เห็นได้มากในสังคมส่งผลให้บุคคลนั้นขาดการตัดสินใจที่เที่ยงธรรมเนื่องจากการยึดผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ส่งผลเสียหายให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติก่อให้เกิดการกระทำที่ผิดจริยธรรมและจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ แต่กลับตัดสินใจคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องเป็นหลัก

สำนักมาตรการป้องกันการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. โดยศาสตราจารย์ ดร.กาชัย จงจักรพันธ์ ให้คำนิยามของ ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือ Conflict of interest ว่าหมายถึง สถานการณ์ สถานการณ์ หรือ ข้อเท็จจริงที่บุคคลมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องใช้ดุลยพินิจ ปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามอำนาจหน้าที่เพื่อส่วนรวม เพื่อหน่วยงาน หรือเพื่อองค์กร แต่ตนเองมีผลประโยชน์ส่วนตนเกี่ยวข้องอยู่ในเรื่องนั้นๆ

อาจกล่าวได้ว่า ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests) คือ สถานการณ์หรือการกระทำที่บุคคลไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการ พนักงานบริษัทหรือผู้บริหาร มีผลประโยชน์ส่วนตัวมาก จนมีผลต่อการตัดสินใจหรือการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่ที่บุคคลนั้นรับผิดชอบอยู่ และส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของส่วนรวม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ขัดต่อหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ซึ่งจะนำไปสู่การทุจริตต่อไป ซึ่งการกระทำนั้น อาจเกิดขึ้นอย่างไม่รู้ตัวทั้งเจตนาและไม่เจตนา ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายจนกระทั่งกลายเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันทั่วไป โดยไม่เห็นว่าเป็นความผิด เช่น การรับสินบน การจ่ายเงินใต้โต๊ะการจ่ายเงินตอบแทนเพื่อให้ตนเองได้เลื่อนตำแหน่ง

องค์กรสากล คือ Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) นิยามว่าเป็นความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ทับซ้อน มี ๓ ประเภท คือ

๑. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง (actual) มีความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และ สาธารณะเกิดขึ้น

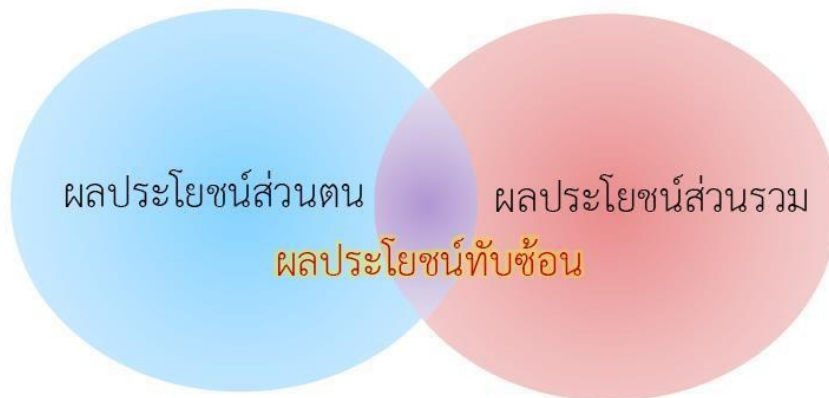
๒. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เห็น (perceived & apparent) เป็นผลประโยชน์ทับซ้อนที่คนเห็นว่ามี แต่จริงๆ อาจไม่มีก็ได้ แต่ถ้าจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนประเภทนี้อย่างขาดประสิทธิภาพก็อาจนำมาซึ่งผลเสียไม่น้อยกว่าการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง ข้อนี้แสดงว่าเจ้าหน้าที่ไม่เพียงแต่จะต้องประพฤติตนอย่างมีจริยธรรม เท่านั้น แต่ต้องทำให้คนอื่น ๆ รับรู้และเห็นด้วยว่าไม่ได้มีผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้นจริง

๓. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นไปได้(potential) ผลประโยชน์ส่วนตนที่มีในปัจจุบันอาจจะทับซ้อนกับผลประโยชน์สาธารณะได้ในอนาคต

นอกจากผลประโยชน์ทับซ้อนแล้ว ยังมีปัญหาการทับซ้อนอีกลักษณะหนึ่ง เรียกว่า หน้าที่ทับซ้อน (Conflict of duty) หรือผลประโยชน์เบียดซ้อนกัน (competing interests) มี ๒ ประเภท คือ

๑ เกิดจากการที่เจ้าหน้าที่มีหน้าที่มากกว่าหนึ่งหน้าที่ในหน่วยงานเดียวกัน เช่นเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน และเป็นคณะกรรมการด้านระเบียบวินัยประจำหน่วยงาน ด้วยปัญหาจะเกิดเมื่อไม่สามารถแยกแยะบทบาทหน้าที่ทั้งสองออกจากกันได้ ส่งผลอาจทำให้ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ หรือแม้กระทั่งเกิดความผิดพลาดหรือผิด กฎ ระเบียบได้ ซึ่งปกติหน่วยงานจะมีกลไกการป้องกันปัญหาลักษณะนี้อยู่ โดยแยกแยะบทบาทหน้าที่ต่างๆ ให้ชัดเจนแต่ปัญหาการมีหน้าที่ทับซ้อนก็สามารถเกิดขึ้นได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานที่มีกำลังคนน้อย หรือมีเจ้าหน้าที่บางคนเท่านั้นที่สามารถทำงานบางอย่างที่คนอื่นๆ ทำไม่ได้

๒ เกิดจากการที่เจ้าหน้าที่มีบทบาทหน้าที่ในสองหน่วยงาน และการทำบทบาทหน้าที่ในหน่วยงานหนึ่ง ทำให้ได้ข้อมูลภายในบางอย่างที่อาจนำมาใช้เป็นประโยชน์แก่การทำบทบาท หน้าที่ให้แก่อีกหน่วยงานหนึ่ง ส่งผลให้อาจเกิดการนำข้อมูลจากหน่วยงานหนึ่งมาใช้ประโยชน์กับอีกหน่วยงานหนึ่ง ทำให้เกิดความลำเอียง/อคติ ส่งผลต่อการชดเชยพินิจได้

ผลประโยชน์ส่วนรวม หรือ ผลประโยชน์สาธารณะ (Public interest) หมายความว่า ประโยชน์ของชุมชนโดยรวม ไม่ใช่ผลรวมของประโยชน์ของปัจเจกบุคคล และไม่ใช่ผลประโยชน์ของกลุ่มชน (ออรอนงค์ ไกยวงค์)

การระบุผลประโยชน์สาธารณะไม่ใช่เรื่องง่ายแต่ในเบื้องต้นบุคลากรในหน่วยงานของรัฐ สามารถให้ความสำคัญอันดับต้นแก่สิ่งเหล่านี้

- ทำงานตามหน้าที่อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
- ทำงานตามหน้าที่ตามกรอบและมาตรฐานทางจริยธรรม
- ระบุผลประโยชน์ทับซ้อนที่ตนเองมีหรืออาจจะมีและจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ
- ให้ความสำคัญอันดับต้นแก่ผลประโยชน์สาธารณะ
- ขอบเขตที่ประโยชน์ส่วนตนจะมามีผลต่อความเป็นกลางในการทำหน้าที่
- หลีกเลี่ยงการตัดสินใจหรือการทำหน้าที่ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
- หลีกเลี่ยงการกระทำ/กิจกรรมส่วนตนที่อาจทำให้คนเห็นว่าได้ประโยชน์จากข้อมูลภายใน
- หลีกเลี่ยงการใช้ตำแหน่งหน้าที่หรือทรัพยากรของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนตน
- ป้องกันข้อครหาว่าได้รับผลประโยชน์ที่ไม่สมควรจากการใช้อำนาจหน้าที่

หน้าที่สาธารณะ (Public duty) คือ หน้าที่สาธารณะของผู้ที่ทำงานให้ภาครัฐ คือการให้ความสำคัญอันดับต้นแก่ประโยชน์สาธารณะ (public interest) คนเหล่านี้ไม่จำกัดเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคนอื่นๆ ที่ทำงานให้ภาครัฐ เช่น ที่ปรึกษา อาสาสมัคร

ผลประโยชน์ส่วนตัว (Private interest) คือ สิ่งใด ๆ ที่มีผลต่อบุคคล/กลุ่ม ไม่ว่าจะในทางบวกหรือลบ “ผลประโยชน์ส่วนตัว” ไม่ได้ครอบคลุมเพียงผลประโยชน์ด้านการทำงานหรือธุรกิจของเจ้าหน้าที่ แต่รวมถึงคนที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วย เช่น เพื่อน ญาติ คู่แข่ง ศัตรู เมื่อใดเจ้าหน้าที่ประสงค์จะให้คนเหล่านี้ได้หรือเสียประโยชน์ เมื่อนั้นก็ถือว่า มีเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวมาเกี่ยวข้อง ประเภทของผลประโยชน์ส่วนตัว มี ๒ ประเภท

๑. ผลประโยชน์ส่วนตัวเกี่ยวกับเงิน (Pecuniary) คือ เงิน และทรัพย์สินใดๆ ที่แลกเปลี่ยนเป็นเงินได้ และยังรวมถึง ประโยชน์อันคำนวณเป็นเงินได้ เช่น ที่ดิน หุ่น ตำแหน่งหน้าที่ สัมปทาน ส่วนลด ของขวัญ ของที่แสดงน้ำใจไมตรี รวมถึง การปลดหนี้ การลดหนี้ การให้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย การเข้าค้ำประกันโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม การให้เช่าซื้อทรัพย์สิน เกินมูลค่าที่เป็นจริงตามที่ปรากฏเห็นในท้องตลาด การให้ใช้ทรัพย์สิน

๒. ผลประโยชน์ส่วนตัวไม่เกี่ยวกับเงิน (Nonpecuniary) คือ ค่านิยม ความรัก ความซิง อคติ ลัทธิ แนวคิด ความเชื่อความคิดเห็นส่วนตัว โดยสิ่งเหล่านี้มาจากกิจกรรมทางสังคม

ประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน มี ๙ ประเภท

๑. การใช้ตำแหน่งไปดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของตนเองโดยตรง
๒. ใช้ตำแหน่งไปช่วยเหลือญาติสนิทมิตรสหาย
๓. การรับผลประโยชน์โดยตรง
๔. การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน
๕. การนำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว
๖. การนำข้อมูลอันเป็นความลับของหน่วยงานมาใช้ประโยชน์ส่วนตัว
๗. การทำงานอีกแห่งหนึ่งที่ขัดแย้งกับแห่งเดิม
๘. ผลประโยชน์ทับซ้อนจากการเปลี่ยนสถานที่ทำงาน
๙. การปิดบังความผิด

องค์ประกอบของผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. มีผลประโยชน์ส่วนตัว (Private or Personal Interest) ซึ่งผลประโยชน์ดังกล่าวอาจเป็นผลประโยชน์ในรูปแบบตัวเงินหรือมีใช้ตัวเงินก็ได้ หรืออาจเป็นผลประโยชน์ของตนเองหรือญาติพี่น้อง ครอบครัว เพื่อนพ้องก็ได้

๒. มีหน้าที่ใช้ดุลพินิจเพื่อประโยชน์สาธารณะ ผู้มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะ (Public or Official Duty and Responsibility) ซึ่งมีหน้าที่ตัดสินใจและรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะด้วย ความเป็นกลางและยุติธรรม

๓. ผลประโยชน์ส่วนตัวมีผลต่อการใช้ดุลพินิจเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Interfering with Objective judgment) หมายถึงสภาพของความขัดแย้งดังกล่าวได้เข้ามามีบทบาทหรือแทรกแซงการใช้ดุลพินิจที่เป็นกลางของผู้ดำรงตำแหน่งจนทำให้เกิดการตัดสินใจที่ไม่เป็นกลาง และโอนเอียงไปจากมาตรฐานทางวิชาชีพหรือมาตรฐานทาง วิชาชีพหรือมาตรฐานการปฏิบัติงาน ซึ่งการตัดสินใจที่ไม่เป็นกลางนี้ที่เป็นที่มาของการทุจริตคอร์รัปชัน

รูปแบบของผลประโยชน์ทับซ้อน หรือ **ต้นเหตุพื้นฐานของการคอร์รัปชัน**

๑. การรับของขวัญหรือรับผลประโยชน์ใดๆ คือ การรับของขวัญ การได้รับบริการ หรือการได้รับสิทธิอย่างใด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลในการปฏิบัติงานในหน้าที่ การรับของขวัญมีได้ในหลายรูปแบบ เช่น การลดราคาของที่ซื้อให้ การเลี้ยงอาหารอย่างฟุ่มเฟือย ตลอดจนการให้ความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ให้เอนเอียง หรือเป็นไปในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ให้ของขวัญนั้น

ตัวอย่างเช่น

- การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญจากผู้บริหารเอกชนเพื่อช่วยให้บริษัทเอกชนได้รับชนะการประมูลรับงานโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ
- การที่บริษัทแห่งหนึ่งให้ของขวัญเป็นทองคำมูลค่ามากกว่า ๑๐ บาท แก่เจ้าหน้าที่ในปีที่ผ่านมา และในปีนี้อีกเจ้าหน้าที่เร่งรัดคืนภาษีให้กับบริษัทนั้นเป็นพิเศษ โดยลัดคิวให้ก่อนบริษัทอื่นๆ เพราะคาดว่าจะได้รับของขวัญอีก
- การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไปเป็นกรรมการของบริษัทเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจและได้รับความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ จากบริษัทเหล่านั้น ซึ่งมีผลต่อการวินิจฉัยหรือข้อเสนอแนะที่เป็นธรรมหรือเป็นไปในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อบริษัทผู้ให้นั้นๆ
- เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับชุดไม้กอล์ฟจากผู้บริหารของบริษัทเอกชน เมื่อต้องทำงานที่เกี่ยวข้องกับบริษัทเอกชนแห่งนั้น ก็ช่วยเหลือให้บริษัทนั้นได้รับสัมปทาน เนื่องจากรู้สึกว่าการตอบแทนที่เคยได้รับของขวัญมา
- เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับของขวัญจากผู้บริหารของบริษัทเอกชน จึงช่วยเหลือลูกของผู้บริหารคนนั้นให้ได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น
- นายกเทศมนตรีหาประโยชน์ให้กับตนเองโดยถมคลองสาธารณะ เพื่อทำเป็นที่จอดรถของโรงแรมตน
- ข้าราชการขาดความเป็นกลางและขาดจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนต่อรองกับพรรคพวกให้ญาติของตนที่ครอบครัวประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขึ้นเป็นหัวหน้าฝ่ายพัสดุแทนที่จะเป็นการพิจารณาคัดเลือกจากความรู้ ความสามารถอย่างโปร่งใสโดยยึดหลักคุณธรรม
- เจ้าหน้าที่ของรัฐอาศัยความไม่รู้กฎระเบียบของประชาชน จึงเอาเปรียบกับประชาชนโดยใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการอดอ้างว่าจะทำการช่วยเหลือให้เสียค่าธรรมเนียมน้อยลงได้ ถ้าผู้รับบริการจ่ายค่าเดินเรื่องให้เป็นการขาดจริยธรรมและฝ่าฝืนจรรยาบรรณของข้าราชการ
- เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการ คือการให้บริการประชาชน แต่ไปเรียกผลประโยชน์จากประชาชนผู้รับบริการ เช่น ขอตัวเครื่องบินฟรี

๒. การหาประโยชน์ให้ตนเอง (Self-Dealing) คือ การหาประโยชน์ให้กับตนเองครอบครัวหรือพวกพ้องจากตำแหน่งหน้าที่เป็นการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อตนเอง

ตัวอย่างเช่น

- การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ทำให้บริษัทตนเองหรือบริษัทครอบครัวได้รับงานเหมาจากรัฐหรือฝากลูกหลานเข้าทำงาน
- การที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทำสัญญาให้หน่วยงานต้นสังกัดซื้อคอมพิวเตอร์สำนักงานจากบริษัทของครอบครัวตนเอง หรือบริษัทที่ตนเองมีหุ้นส่วนอยู่

- ผู้บริหารหน่วยงานทำสัญญาเช่ารถไปสัมมนาและดูงานกับบริษัท ซึ่งเป็นของเจ้าหน้าที่หรือบริษัทที่ผู้บริหารมีส่วนอยู่เป็นต้น

- การจัดจ้างบริษัทของภรรยาซึ่งดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ให้เป็นผู้ซ่อมบำรุง (Maintenance) ระบบคอมพิวเตอร์ให้กับหน่วยงานต้นสังกัด

- อธิบดีใช้อำนาจให้หน่วยงานในสังกัดซื้อที่ดินของครอบครัว หรือพวกพ้องในการสร้างสำนักงานแห่งใหม่

-ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ที่ต้องให้บริการแก่สาธารณะ และต้องดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรมเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นหลักแต่กลับคำนึงถึงผลประโยชน์ของครอบครัว โดยให้ญาติ/ภรรยาออกสมรส มาเป็นคู่สัญญาและรับเหมางานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนเองบริหารงานอยู่

- การเลือกคนสนิทหรือญาติมิตรทำให้ปิดโอกาสคนอื่น ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติและมุ่งจะให้ผู้ใกล้ชิดได้งานทำมากกว่าการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่หน่วยงานจะได้จากการรับบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอย่างแท้จริง

- คณะกรรมการตรวจรับผลงานควรทำตัวเป็นกลาง รักษาผลประโยชน์ของราชการแต่กลับไปทำหน้าที่เสมือนเป็นนายหน้าให้แก่บริษัทที่ปรึกษา โดยรับรายงานผลการศึกษามาพิจารณาก่อน และแก้ไขในประเด็นที่คาดว่าอาจถูกคณะกรรมการคนอื่นท้วงติง รวมถึงการเข้าไปแทรกแซงการพิจารณาของคณะกรรมการคนอื่น ถือว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือบริษัท ทำให้หน่วยงานเสียผลประโยชน์นอกจากนี้ผลงานที่ได้อาจด้อยคุณภาพเพราะหวังสิ่งตอบแทนให้กับตนเอง

- เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องให้บริการแก่ประชาชนด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรมกลับหาผลประโยชน์จากระบบบัตรคิวให้กับเจ้าหน้าที่หรือญาติของเจ้าหน้าที่

- เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กำหนดสเปคพัสดุที่เกื้อหนุนพวกพ้อง ขณะที่ผู้เสนอสินค้ารายอื่นไม่ทราบถือเป็นการผิดจรรยาบรรณข้าราชการ เน้นการเลือกปฏิบัติและใช้อำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์ให้แก่พวกพ้องให้ได้เปรียบในการแข่งขันหรือได้รับชัยชนะในการประมูลงานของหลวง ซึ่งหากได้ดำเนินการด้วยความโปร่งใสราชการจะใช้งบประมาณได้อย่างคุ้มค่ากว่า

๓. การทำงานหลังเกษียณ (Post-Employment) คือ การไปทำงานหลังออกจากงานเดิมโดยใช้ความรู้ ประสบการณ์ หรืออิทธิพลจากที่เคยดำรงตำแหน่งมารับงานหรือเอาประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง

ตัวอย่างเช่น

- การที่ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกษียณแล้วใช้อิทธิพลที่เคยดำรงตำแหน่งในหน่วยงานรัฐ รับเป็นที่ปรึกษาให้บริษัทเอกชนที่ตนเคยติดต่อประสานงานโดยอ้างว่าจะได้ติดต่อกับหน่วยงานรัฐได้อย่างราบรื่น

- การว่าจ้างเจ้าหน้าที่ผู้เกษียณมาทำงานในตำแหน่งเดิมที่หน่วยงาน โดยไม่คุ้มค่างับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

- การที่ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรด้านเวชภัณฑ์และสุขภาพออกจากราชการไปทำงานในบริษัทผลิตหรือขายยา

- ผู้บริหารหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมรับเป็นที่ปรึกษาภายหลังเกษียณอายุราชการให้กับบริษัทผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่รายใหญ่รายหนึ่ง เป็นการทำให้หน่วยราชการเสียเปรียบและมักมีการใช้อำนาจบารมีในที่ทำงานเดิม ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการและไม่ยุติธรรมกับบริษัทเอกชนรายอื่นๆ

๔. การทำงานพิเศษ (Outside Employment or Moonlighting) คือ การเป็นที่ปรึกษาและการจ้างงานให้แก่ตนเอง รวมถึงการใช้ตำแหน่งสถานภาพการทำงานสาธารณะในการเข้าไปเป็นนายจ้างของภาคเอกชนหรือเป็นเจ้าของ นอกจากนี้ยังรวมถึงการใช้เวลาและเครื่องมือของรัฐในการทำงานพิเศษภายนอกที่ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานด้วย

ตัวอย่างเช่น

- การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอาศัยตำแหน่งหน้าที่ทางราชการรับจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการเพื่อให้บริการเอกชนที่ว่าจ้างนั้นเกิดความน่าเชื่อถือกว่าบริษัทคู่แข่ง
- การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานอย่างเต็มที่แต่เอาเวลาไปรับงานพิเศษอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานตามกฎหมาย
- การที่ผู้ตรวจสอบบัญชีภาครัฐรับงานพิเศษที่เป็นที่ปรึกษาหรือเป็นผู้ที่ทำบัญชีให้กับบริษัทที่ถูกตรวจสอบ
- เจ้าหน้าที่ของรัฐได้เบียดบังเวลาและรายได้ของราชการไปเป็นของตัวเอง และขาดการทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่ทำให้ประชาชนสูญเสียผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับ ซึ่งในเวลาปฏิบัติงานก็จะเลือกปฏิบัติให้บริการเฉพาะรายที่ตนเองได้รับประโยชน์ก่อน ประชาชนทั่วไป

๕. การรั่วข้อมูลภายใน (Inside Information) คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นในข้อมูลลับของทางราชการ หรือนำข้อมูลไปเปิดเผยเพื่อรับสิ่งตอบแทนที่เป็นประโยชน์ในรูปของเงินหรือประโยชน์อื่น ๆ หรือนำข้อมูลไปเปิดเผยให้แก่ญาติหรือพวกพ้องในการแสวงหาประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้น

ตัวอย่างเช่น

- การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบข้อมูลโครงการตัดถนนเข้าหมู่บ้าน จึงบอกให้ญาติพี่น้องไปซื้อที่ดินบริเวณดังกล่าวเพื่อขายให้กับทางราชการในราคาที่สูงขึ้น
- การที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการขายโทรคมนาคมมาตรฐาน (Spec) วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการวางโครงข่ายโทรคมนาคมแล้วแจ้งข้อมูลให้กับบริษัทเอกชนที่ตนรู้จักเพื่อให้ได้เปรียบในการประมูล
- เจ้าหน้าที่ของรัฐได้นำความลับมาเปิดเผยให้กับพวกพ้องแทนที่การประมูลจะเป็นการแข่งขันอย่างเสรีถือเป็นการทำให้สาธารณะเสียประโยชน์ ไม่ได้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญที่แท้จริงในราคาที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อราชการ นอกจากนี้ยังใช้อำนาจหน้าที่ให้ผู้ที่บังคับบัญชาประกาศประกวดราคาลำช้าเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้องด้วย

๖. การนำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ชั่วคราวในกิจการที่เป็นของส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐและทำให้หน่วยงานของรัฐเสียหายหรือเสียประโยชน์

ตัวอย่างเช่น

- การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ขีบรณนต์ของส่วนราชการนำน้ำมันในรถไปขายและนำเงินมาไว้ใช้จ่ายส่วนตัว ทำให้ส่วนราชการต้องเสียงบประมาณเพื่อซื้อน้ำมันมากกว่าที่ควรจะเป็นพฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นการทุจริตเบียดบังผลประโยชน์ของส่วนรวมเพื่อประโยชน์ของตนเองและมีความผิดฐานลักทรัพย์
- เจ้าหน้าที่ของรัฐเดินทางไปเที่ยวกับครอบครัว แต่กลับใช้รถตู้ซึ่งเป็นสมบัติของทางราชการถือเป็นการเบียดบังผลประโยชน์ของรัฐ

๗. การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง (Pork Barreling) คือการใช้อิทธิพลทางการเมืองเพื่อเรียกผลตอบแทนหรือประโยชน์ต่อพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ

ตัวอย่างเช่น

- การที่นักการเมืองในจังหวัดขอเพิ่มงบประมาณเพื่อนำโครงการตัดถนนสร้างสะพานลงในจังหวัดโดยใช้ชื่อหรือนามสกุลของตนเองเป็นชื่อสะพาน
- การใช้งบประมาณในการหาเสียง
- การที่รัฐมนตรีอนุมัติโครงการไปลงในพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเอง
- สมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมีบทบาทในการอนุมัติและตรวจสอบการใช้งบประมาณของฝ่ายบริหาร แต่กลับไปต่อรองหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและใช้วิจารณ์ญาติเอนเอียงจากความถูกต้องและประโยชน์สาธารณะเนื่องจากต้องการให้ฝ่ายบริหาร (นายกเทศมนตรี) เสนอโครงการไปพัฒนาพื้นที่ของตน และยังใส่ชื่อของตนเองและพรรค เป็นการหาเสียงจากงบประมาณแผ่นดิน

รูปแบบการรับผลประโยชน์ (Accepting Benefits)

๑. การรับของขวัญหรือของกำนัลที่มีค่าอื่นๆ ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่การที่บริษัทสนับสนุนการเดินทางไปประชุม/ดูงานในต่างประเทศของผู้บริหารและอาจรวมถึงครอบครัว
๒. การที่หน่วยงานราชการรับเงินบริจาคสร้างสำนักงานจากบริษัทธุรกิจที่ติดต่อกับหน่วยงาน
๓. เจ้าหน้าที่ของรัฐรับของแถมหรือผลประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง การที่บุคคลปฏิบัติหน้าที่เอาผลประโยชน์ส่วนตัวไปพัวพันในการตัดสินใจเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเองและเป็นการเสียประโยชน์ของทางการ

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ส่วนรวมเป็นผลมาจากการไม่สามารถแยกแยะระหว่างบทบาทหน้าที่ในเรื่องส่วนตัวและเรื่องส่วนรวมออกจากกันได้ชัดเจน มีสาเหตุมาจากพื้นฐานความคิดแบบดั้งเดิมของคนไทยและมีปัจจัยที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมทุจริต ดังนี้

๑) **มีฐานคิดในลักษณะบูรณาการ** คือ คนไทยไม่สามารถแยกแยะระหว่างเรื่องส่วนตัวกับเรื่องส่วนรวมออกจากกันได้อย่างสิ้นเชิง ดังนี้

- (๑) คนไทยมีฐานความเชื่อในอดีตที่เห็นว่าขุนนางค้าขายได้โดยไม่เป็นสิ่งที่ไม่ร้ายเงี้ยว

(๒) ตำแหน่งหน้าที่ราชการสามารถนำมาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตัวจึงไม่มีการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากผลประโยชน์ส่วนรวม

(๓) ทศนคติและแนวความคิดของคนในสังคมไทยยังเป็นระบบคิดแบบฐานสิบ (คือ ไม่แยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้มีอำนาจกับผลประโยชน์ส่วนรวม) จึงพัฒนาไม่ทันกับพื้นฐานแนวคิดของระบบกฎหมายสากลที่เป็นระบบคิดแบบฐานสอง (คือ แยกแยะ ผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากผลประโยชน์ส่วนรวมอย่างชัดเจน)

๒) มีฐานคิดในเรื่องการตอบแทนบุญคุณ โดยเฉพาะบุญคุณทางการเมือง เช่น การเอื้อประโยชน์ให้ผู้เคยสนับสนุน คະแนนเสียง หรือตอบแทนตำแหน่งให้โดยจะไม่ใช้การตอบแทนด้วยตัวเงินเป็นหลัก แต่เป็นการตอบแทนในลักษณะผลประโยชน์อย่างอื่น เช่น การให้ผลประโยชน์ หรือตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น

๓) มีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินที่สุรุ่ยสุร่าย ทำให้รายรับไม่สมดุลกับรายจ่าย เช่น มีภาระการใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล หรือเลี้ยงดูครอบครัว ฯลฯ ทำให้มีพฤติกรรมที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดโดยสมัครใจหรือมีพฤติกรรมที่ยักยอกผลประโยชน์ส่วนรวม เข้าเป็นประโยชน์ส่วนตัวเกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ส่วนตัว

๔) มีความจำเป็นในการรักษาตัวรอด และลดการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับค่านิยมการมีผลประโยชน์ทับซ้อน ทำให้ตนเองต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทับซ้อน สาเหตุ ส่วนหนึ่งนั้นคือปัจจัยทางสังคม ซึ่งเป็นลักษณะ “ตัวถูกของกู” อันเป็นค่านิยมของสังคม ที่เน้นเรื่องวัตถุนิยม การอยากมีอยากได้การรักษาหน้าตาและยกหน้าตาทางสังคม ทำให้ต้องมีการแสวงหาทรัพย์สินและอำนาจมากขึ้น

๕) โครงสร้างการบริหารและการมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุล ซึ่งฝ่ายตรวจสอบยังขาดความเข้าใจและระบบยังไม่มีประสิทธิภาพ จึงเอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่เป็นไปในลักษณะการมีผลประโยชน์ทับซ้อนมากที่สุด

๖) ปัญหาการมีผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดจากปัจจัยด้านกฎหมาย ดังจะเห็นได้ว่า ตัวบทกฎหมายยังไม่ตอบสนองต่อสภาพปัญหาและทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน กล่าวคือบทลงโทษทางกฎหมายยังไม่เพียงพอต่อการ “ป้องกัน” และ “ป้องปราม” ผู้ที่จะกระทำหรือคิดที่จะกระทำการเอื้อให้มีผลประโยชน์ทับซ้อนเท่าที่ควร

การจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

เหตุผลความจำเป็นของการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน มีดังนี้

๑ สังคมคาดหวังให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ โดยให้ยึดถือผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว แต่ในทางกลับกันหากเจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์สาธารณะจะบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงาน

๒ ความซื่อตรงต่อหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ เป็นรากฐานสำคัญของหลักนิติธรรม

๓ ถ้าไม่จัดการผลประโยชน์ทับซ้อนหรือการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนไม่มีประสิทธิภาพ จะทำให้เจ้าหน้าที่ละเลยความตระหนักถึงประโยชน์สาธารณะ และให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งจะมีผลต่อการปฏิบัติงานและอาจนำไปสู่การประพฤติมิชอบในที่สุด

๔ ผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้นได้ง่าย ขึ้นกับใครก็ได้ สามารถเกิดขึ้นได้แม้ผู้นั้นไม่มีเจตนาทุจริต

๕. หน่วยงานภาครัฐต้องจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างโปร่งใสและพร้อมรับผิดชอบ มิฉะนั้นจะบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน

๖. หน่วยงานควรตระหนักว่าผลประโยชน์ทับซ้อนจะเกิดขึ้นในการทำงานและต้องพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการระบุและเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน

๗. การจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนจะเป็นประโยชน์อย่างมากแก่หน่วยงาน เนื่องจากสามารถลดการทุจริตประพฤติมิชอบ , ลดการร้องเรียน/กล่าวหาเลือกปฏิบัติ , แสดงความเชื่อมั่นในหลักธรรมาภิบาลและจะส่งผลให้หน่วยงานได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน

แนวทางการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

วงกรอบการทำงาน เป็นวิธีการกว้างๆไม่จำกัดอยู่กับรายละเอียดข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการตามบริบทขององค์กรและกฎหมายได้ มี ๖ ขั้นตอน

๑ ระบุว่าผลประโยชน์ทับซ้อนแบบใดบ้างที่มักเกิดขึ้นในองค์กร
๒ พัฒนานโยบายที่เหมาะสมรวมถึงกลยุทธ์การจัดการและแก้ไขปัญหา
๓ ให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่และผู้บริหารระดับต่างๆ รวมถึงเผยแพร่นโยบายการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนให้ทั่วถึงในองค์กร

๔ ดำเนินการเป็นแบบอย่าง

๕ สื่อสารให้ผู้มีส่วนได้เสียผู้รับบริการผู้สนับสนุนองค์กรและชุมชนทราบถึงความมุ่งมั่นในการจัดการเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๖ บังคับใช้นโยบายและทบทวนนโยบายสม่ำเสมอ

รายละเอียดแต่ละขั้นตอน

๑) ระบุว่าผลประโยชน์ทับซ้อนแบบใดบ้างที่มักเกิดขึ้นในองค์กร

- ขั้นตอนแรกนี้ คือการระบุว่าในการทำงานของหน่วยงานมีจุดใดบ้างที่เสี่ยงต่อการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนและผลประโยชน์ทับซ้อนที่จะเกิดขึ้นได้นั้นมีประเภทใดบ้าง

- เป้าหมายสำคัญ คือองค์กรต้องรู้ว่าอะไรคือผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นไปได้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

- การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนสำคัญ เพราะจะทำให้ระบุจุดเสี่ยงได้ครอบคลุมและทำให้เจ้าหน้าที่รู้สึกเป็นเจ้าของและร่วมมือกับนโยบาย

- ตัวอย่างของผลประโยชน์ส่วนตน เช่น ผลประโยชน์ทางการเงิน/เศรษฐกิจ(เช่น หนี้) ธุรกิจส่วนตัว/ ครอบครัวความสัมพันธ์ส่วนตัว (ครอบครัว ชุมชน ชาติพันธุ์ ศาสนา ฯลฯ) ความสัมพันธ์กับองค์กรอื่น (เอ็นจีโอ สหภาพการค้า พรรคการเมือง ฯลฯ) การทำงานเสริมความเป็นอิสระ/การแข่งขันกับคนอื่น/กลุ่มอื่น

- ตัวอย่างของจุดเสี่ยง เช่น การปฏิสัมพันธ์กับภาคเอกชน การทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจตราและรับการตรวจตราเพื่อควบคุมคุณภาพมาตรฐานของการทำงานหรืออุปกรณ์ การออกใบอนุญาต การให้บริการที่อุปสงค์ มากกว่าอุปทาน การกระจายงบประมาณ การปรับการลงโทษ การให้เงิน/สิ่งของสนับสนุน การตัดสินข้อพิพาท ฯลฯ ทั้งนี้รวมถึงงานที่สาธารณชนหรือสื่อมวลชนให้ความสนใจเป็นพิเศษ

-การระบุผลประโยชน์ทับซ้อนนี้ต้องพิจารณานิยามและข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย

๒) พัฒนานโยบายที่เหมาะสม รวมถึงกลยุทธ์การจัดการและแก้ไขปัญหา

- องค์ประกอบประการหนึ่งในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนก็คือ ความตระหนักของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับวิธีการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนรวมถึงความรับผิดชอบของแต่ละคน ดังนั้น กฎเกณฑ์

เกี่ยวกับการจัดการต้องแยกให้ชัดเจนระหว่างความรับผิดชอบขององค์กรและความรับผิดชอบของสมาชิกในองค์กร และยังต้องทำให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สามารถรู้ได้ว่าเมื่อใดมีผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้นและเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนและบันทึกกลยุทธ์ต่างๆ ที่ใช้เพื่อการจัดการรวมถึงการติดตามประสิทธิภาพของกลยุทธ์

๓) ให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่และผู้บริหารระดับต่างๆ รวมถึงเผยแพร่นโยบายการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนให้ทั่วถึงในองค์กร

- เพื่อให้การจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนมีประสิทธิภาพ ต้องมีการให้ความรู้แก่บุคลากรในทุก ระดับอย่างสม่ำเสมอ การให้ความรู้จะเริ่มตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงานในองค์กร และในระหว่างทำงาน เจ้าหน้าที่ทุกคนควรสามารถเข้าถึงนโยบายและข้อมูลที่จะช่วยให้พวกเขาเหล่านั้นสามารถระบุและเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนของตน โดยการสร้างความเข้าใจว่าอะไรคือผลประโยชน์ทับซ้อน ผลประโยชน์ทับซ้อนใดเกิดขึ้นบ่อยในองค์กร อะไรคือจุดเสี่ยงที่ระบุในนโยบาย รวมถึงความแตกต่างของความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามนโยบายของผู้มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน ควรให้เอกสารบรรยายพร้อมตัวอย่างที่ชัดเจนสำหรับการระบุและจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนโดยเน้นตรงที่เป็นจุดเสี่ยงมากๆ

นอกจากการให้ความรู้แล้ว ความตื่นตัวและเอาใจใส่ของผู้บริหาร รวมถึงกลยุทธ์การจัดการที่มีประสิทธิภาพจะมีส่วนอย่างสำคัญในการช่วยให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตาม การสร้างความตื่นตัวและความเอาใจใส่จะช่วยให้การแสวงหาจุดเสี่ยงและพัฒนาวิธีการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อไป

๔) ดำเนินการเป็นแบบอย่าง

- การจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยความทุ่มเทของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งระดับบริหารซึ่งต้องแสดงภาวะผู้นำสนับสนุนนโยบายและกระบวนการอย่างแข็งขัน สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่เปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนและให้ความช่วยเหลือแก้ไข ความกระตือรือร้นของผู้บริหารมีความสำคัญเนื่องจากเจ้าหน้าที่ มักจะคำนึงถึงสิ่งที่ผู้บริหารให้ความสนใจ

- ผู้บริหารควรดำเนินการดังนี้

(๑) พิจารณามีข้อมูลเพียงพอที่จะชี้ว่าหน่วยงานมีปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนหรือไม่

(๒) ชั่งน้ำหนักประโยชน์ขององค์กร ประโยชน์ส่วนบุคคล และประโยชน์สาธารณะ และพิจารณาว่าอะไรคือวิธีที่ดีที่สุดในการจัดการหรือแก้ไขผลประโยชน์ทับซ้อน

(๓) พิจารณาปัจจัยอื่นๆ รวมถึงระดับและ ลักษณะของตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องรวมถึงลักษณะของผลประโยชน์ทับซ้อน

๕) สื่อสารให้ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้รับบริการ ผู้สนับสนุนองค์กร และชุมชนทราบถึงความมุ่งมั่นในการจัดการเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

- ภาพลักษณ์ขององค์กรที่มีต่อผู้มีส่วนได้เสียมีความสำคัญมาก เนื่องจากการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนของหน่วยงานจะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย ส่งผลให้การดำเนินการขององค์กรจะได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้เสีย

- ในกรณีองค์กรการร่วมดำเนินงานกับองค์กรภายนอกไม่ว่าเป็น ภาคเอกชน หรือหน่วยงานรัฐอื่น องค์กรต้องแจ้งแก่องค์กรภายนอกให้ทราบนโยบายการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน ระบุจุดเสี่ยงที่จะเกิด ผลประโยชน์ทับซ้อนก่อนและระบุวิธีป้องกัน นอกจากนี้ควรให้องค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการระบุจุดเสี่ยงและ ร่วมกันพัฒนากลไกป้องกันแก้ไขปัญหามองรับฟังความเห็นต่อร่างนโยบายการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน ร่วม ทบทวนและปรับปรุงกลไกการแสวงหาและแก้ไขผลประโยชน์ทับซ้อน วิธีเหล่านี้จะทำให้ได้นโยบายที่สอดคล้อง

กับความคาดหวังสาธารณะ และได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งนี้ในการร่วมกันจัดการ ผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้มีส่วนได้เสียนี้องค์กรภาครัฐต้องดำเนินการอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน

๖) บังคับใช้นโยบายและทบทวนนโยบายสม่ำเสมอ

- ระบบจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนต้องได้รับการทบทวนประสิทธิภาพสม่ำเสมอ โดยสอบถามข้อมูลจากผู้ใช้ระบบและผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ เพื่อให้ระบบใช้ได้จริงและตอบสนองต่อสภาพการทำงานรวมถึงสภาพสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังสร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและสร้างความร่วมมือ นอกจากนี้ยังอาจเรียนรู้จากองค์กรอื่นๆ การแสวงหาการเรียนรู้เช่นนี้ยังเป็นการสื่อสารว่าองค์กรมีความมุ่งมั่นในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนอีกด้วย การทบทวนควรครอบคลุมจุดเสี่ยงและมาตรการและผลการทบทวน หรือมีการเปลี่ยนแปลงต้องสื่อสารให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติให้เข้าใจและปรับเปลี่ยนการทำงานให้สอดคล้องกันโดยอาจพัฒนาระบบสนับสนุนเพื่อช่วยพัฒนาทักษะและการให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ที่มีดังนี้

๑. มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามรัฐธรรมนูญ

๒. มาตรการคัดสรรคนดีเข้าสู่ตำแหน่ง

๓. การกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตในตำแหน่ง

๔. การเพิ่มระบบและองค์การตรวจสอบการใช้อำนาจ

๕. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๖. การกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตในตำแหน่ง

๗. การมีประมวลจริยธรรมและการห้ามมีผลประโยชน์ทับซ้อน

๘. การแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

๙. การใช้หลักโปร่งใสในการใช้อำนาจ

๑๐. การเปิดเผยผลประโยชน์สาธารณะ โดยการเปิดเผยและรายงานข้อสงสัยเกี่ยวกับการประพฤติมิชอบและการบริหารที่บกพร่อง

การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมด้วยระบบคิด “ฐานสอง Digital”

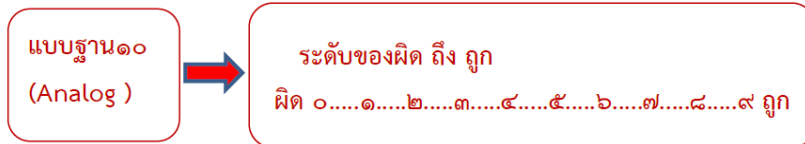
ตามที่กล่าวไปในหัวข้อปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนนั้น ปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน คือ ทศนคติและแนวความคิดของคนในสังคมไทยยังเป็นระบบคิดแบบฐานสิบ ที่พัฒนาไม่ทันกับพื้นฐานแนวคิดของระบบกฎหมายสากลที่เป็นระบบคิดแบบฐานสองนั้น โดยปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่สามารถแก้ไขได้โดยการฝึกปรับเปลี่ยนระบบการคิดจาก ระบบคิด “ฐานสิบ Analog” เป็น ระบบคิด “ฐานสอง Digital”

ระบบเลข “ฐานสิบ” (decimal number system) หมายถึง ระบบเลขที่มีตัวเลข ๑๐ ตัว คือ ๐ , ๑ , ๒ , ๓ , ๔ , ๕ , ๖ , ๗ , ๘ , ๙ เป็นระบบคิดเลขที่เราใช้ในชีวิตประจำวันกันมาตั้งแต่จากความกันได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้บอกปริมาณหรือบอกขนาด ช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการสื่อความหมาย สอดคล้องกับระบบ “Analog” ที่ใช้ค่าต่อเนื่องหรือสัญญาณซึ่งเป็นค่าต่อเนื่อง หรือแทนความหมายของข้อมูลโดยใช้ฟังก์ชันที่ต่อเนื่อง หรือ Continuous

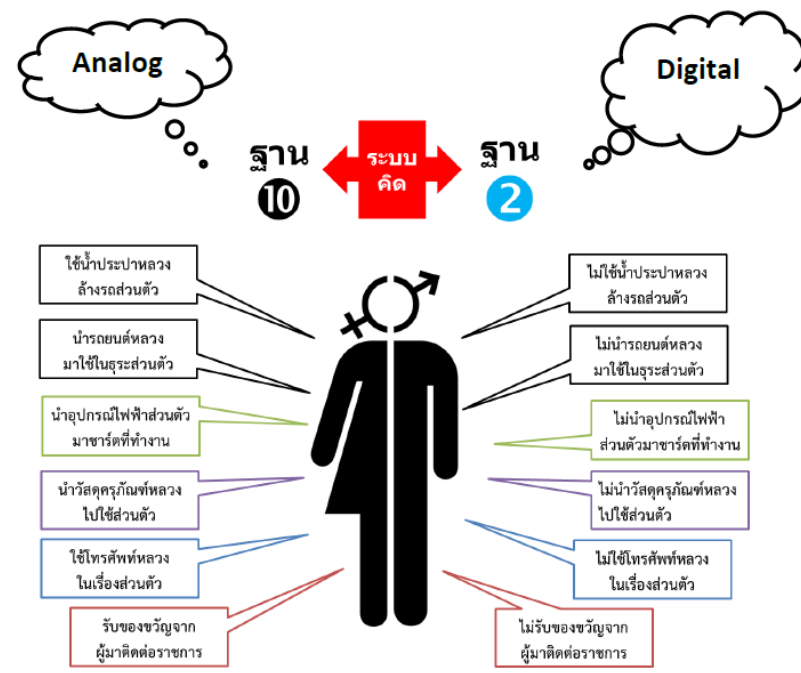
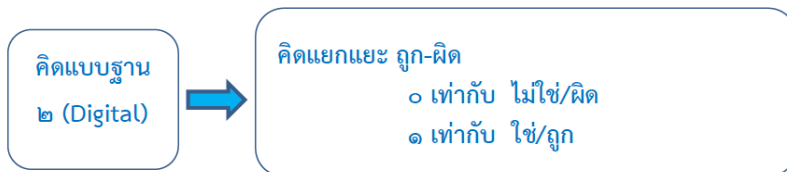
ระบบเลข “ฐานสอง” (binary number system) หมายถึง ระบบเลขที่มีสัญลักษณ์เพียงสองตัว คือ ๐ (ศูนย์) กับ ๑ (หนึ่ง) สอดคล้องกับการทำงานระบบ Digital ที่มีลักษณะการทำงานภายในเพียง ๒ จังหวะ คือ ๐ กับ ๑ หรือ ON กับ OFF ตัดเด็ดขาด หรือ Discrete

เมื่อนำระบบเลข “ฐานสิบ Analog” และ ระบบเลข “ฐานสอง Digital” มาประยุกต์เป็นระบบคิด “ฐานสิบ Analog” และ ระบบคิด “ฐานสอง Digital” จะเห็นได้ว่า

ระบบคิด “ฐานสิบ Analog” เป็นระบบการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวเลขหลายตัว และอาจหมายถึงโอกาสที่จะเลือกได้หลายทางเกิดความคิดที่หลากหลาย ซับซ้อน หากนำมาเปรียบเทียบกับกรปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องคิดเยอะ ต้องใช้ดุลยพินิจเยอะ อาจจะนำประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมมาปะปนกันได้ ทำให้แยกประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันไม่ได้

ส่วนระบบคิด “ฐานสอง Digital” เป็นระบบการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถเลือกได้เพียง ๒ ทางเท่านั้น คือ ๐ (ศูนย์) กับ ๑ (หนึ่ง) ดังนั้นโอกาสที่จะเลือกมีได้เพียง ๒ ทาง เช่น ใช่ กับ ไม่ใช่, เท็จ กับ จริง, ถูก กับ ผิด, ทำได้ กับ ทำไม่ได้, ประโยชน์ส่วนตน กับ ประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น จึงเหมาะกับการนำมาเปรียบเทียบกับกรปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องสามารถแยกเรื่องตำแหน่งหน้าที่กับเรื่องส่วนตัวออกจากกันอย่างเด็ดขาดและไม่กระทำการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

บทที่ ๒

แนวทางการป้องกันการทุจริต

ในภาครัฐมีส่วนราชการจำนวนมาก ซึ่งแต่ละส่วนราชการมีภารกิจที่หลากหลายและแตกต่างกัน รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดมากมาย โดยอำนาจหน้าที่นั้นจะมอบให้ข้าราชการในส่วนราชการนั้นเป็นผู้มีอำนาจ บางครั้งอาจจะต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจผูกขาดอำนาจซึ่งทำให้ข้าราชการในส่วนราชการนั้นๆ เล็งเห็นช่องทางที่สามารถเรียกรับเงินหรือสินบนต่างๆ ได้โดยง่าย ดังนั้น จึงควรมีมาตรการหรือแนวทางในการป้องกันการทุจริต อาจจะเป็นการปรับปรุงที่ตัวข้าราชการ ระบบการปฏิบัติงานหรือระบบการตรวจสอบการทำงานในส่วนราชการที่มีความเสี่ยงและความจำเป็นในอันดับแรกๆ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ออกมาอย่างชัดเจน เนื่องจากการป้องกันการทุจริตเป็นเรื่องที่ยากในการดำเนินการและยากต่อการเปลี่ยนแปลงให้เห็นผลลัพธ์ออกมาอย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาจากกรณีตัวอย่างที่ดีของต่างประเทศ ทั้งเขตปกครองพิเศษฮ่องกง (สาธารณรัฐประชาชนจีน) และประเทศสิงคโปร์ การป้องกันการทุจริตของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง (สาธารณรัฐประชาชนจีน) จะเน้นการปรับปรุงระบบงานภายในหน่วยงานของรัฐมากกว่าที่ตัวข้าราชการเนื่องจากเห็นว่าการขจัดโอกาสการที่ทำให้เกิดการทุจริตจะทำให้เกิดการป้องกันได้มากกว่า และประเทศสิงคโปร์ จะเน้นการตรวจสอบและเสนอแนะแนวทางแก้ไขการปฏิบัติงานรวมทั้งการจัดการที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการทำงานของข้าราชการ ซึ่งทั้งสองประเทศจะเห็นได้ว่า การที่เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจหรือการผูกขาดอำนาจให้น้อยนั้นน่าจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้

ในประเทศไทยภาครัฐได้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากระบวนการงานในหน่วยงานต่างๆ ให้มีความชัดเจน โปร่งใสเช่นกัน มีการจัดทำโครงการนำร่อง โดยเลือกส่วนราชการขึ้นมาเป็นต้นแบบในการดำเนินการปรับปรุงวิธีการทำงาน (Re-engineering) และการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ โดยนำทุกกระบวนการเข้าสู่ระบบที่สามารถตรวจสอบได้ซึ่งโครงการดังกล่าวส่งผลให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามีการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่ดีขึ้น เนื่องจากประชาชนสามารถทราบขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ ของหน่วยงานอย่างชัดเจน โดยไม่ต้องมีการให้สินบนหรือสินน้ำใจแก่เจ้าหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมของประชาชน

แนวทางการป้องกันการทุจริตประพจน์มิชอบโดยหน่วยงานรัฐ

กระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กระบวนการดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริต ในแต่ละส่วนราชการ สามารถแยกการดำเนินการได้เป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ สร้างจิตสำนึกโดยมุ่งพัฒนาให้บุคลากร มีคุณธรรมจริยธรรม

๑) รมณรงค์เผยแพร่ / ประชาสัมพันธ์ให้ตระหนักและรับรู้ถึงพฤติกรรม ที่แสดงให้เห็นถึงการมีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในหน่วยงานภาครัฐ

๒) ส่งเสริมการฝึกอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และกฎระเบียบ วิธีปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ให้สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ และการควบคุมภายใน เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริต

๓) การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสุจริต โปร่งใส สม่าเสมอ หรือดำเนินกิจกรรมอื่นๆ โดยสามารถบูรณาการจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรภายนอกเช่น สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน หรือหน่วยงานต่างๆ

๔) สร้างทัศนคติและค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตในภาคราชการปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งอาจเป็นเรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ อาจเกิดจากความเคยชินที่พบเห็นการกระทำนั้น ที่เป็นตัวอย่างที่ไม่ดี หรืออาจเกิดจากการมีทัศนคติค่านิยมที่เน้นวัตถุมากกว่าการมีจริยธรรม ดังนั้นแนวทางแก้ไขปัญหากับทัศนคติและค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานราชการ จึงควรมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

๔.๑ ระยะสั้น

- ผู้บริหารควรสอดส่องดูแลเรื่องการทุจริตในระบบราชการอย่าง ใกล้ชิด และต้องเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติราชการ และต้องพยายามให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่ในระเบียบวินัย อย่างเคร่งครัด หากพบว่ามีทุจริตในหน่วยงานของตนต้องรีบดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยด่วน

- หน่วยงานราชการควรยกย่องเจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดที่มีความประพฤติชอบ และมีความซื่อสัตย์สุจริตโดยจัดให้มีคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ยกย่องผู้ประพฤติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

- หน่วยงานราชการประสานงานกับหน่วยงานภายในสังกัดให้จัด กิจกรรมประเภท อบรมศีลธรรมและจริยธรรมเป็นประจำและต่อเนื่อง

- หน่วยงานราชการควรนำมาตรการในการปลูกฝังทัศนคติและอุดมการณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดให้มีความซื่อสัตย์สุจริต โดยการรักษาวินัยคุณธรรมและจริยธรรม

๔.๒ ระยะยาว

- ภาคราชการควรเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติราชการ โดยคำนึงถึงว่าทัศนคติและค่านิยมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอายุต่างกัน เพศต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน ลักษณะงานที่ปฏิบัติที่ต่างกัน และอายุราชการที่ต่างกันนั้นย่อมมีทัศนคติและค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติราชการที่แตกต่างกัน

- ควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์งานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมตลอดถึงการประชาสัมพันธ์ทางสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ ต้องตระหนักถึงการพัฒนาทางด้านจริยธรรมคุณธรรมของประชาชนในทุกๆระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับเยาวชน ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มิใช่มุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว

๕) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงการให้บริการประชาชน ของหน่วยงานภาครัฐให้มีพฤติกรรมและการปฏิบัติงานที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน

ขั้นตอนที่ ๒ ผนึกกำลังกับหน่วยงานอื่น และการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน สื่อมวลชน และประชาชนทุกหมู่เหล่า เพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นกลไกขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

๑) แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตในส่วนราชการ

๒) สร้างให้มีการสอดส่องและระบบเฝ้าระวังและรับข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบในหน่วยงาน

๓) มีช่องทางรับข้อร้องเรียน ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากประชาชน เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพและมีความคุ้มค่า

ขั้นตอนที่ ๓ ขับเคลื่อนในการปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ยอมรับ และพร้อมใจในการร่วมคิดร่วมทำ เพื่อขับเคลื่อนคุณธรรม ให้เกิดขึ้นแก่ หน่วยงานด้วยความภาคภูมิใจ

๑) ให้ทุกส่วนราชการดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ไปปฏิบัติให้เกิดผล โดยเฉพาะการให้ความสำคัญในการอำนวยความสะดวกและการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน

๒) ส่งเสริมและผลักดันให้ส่วนราชการสร้างความโปร่งใส โดยการ เปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ และระเบียบสำนักงานปลัดกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าดู พ.ศ.๒๕๔๒

๓) กำชับให้มีการเผยแพร่เอกสารจัดซื้อจัดจ้างให้สาธารณชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง และปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๕ โดยเคร่งครัด

ขั้นตอนที่ ๔ ตรวจสอบและประเมินผล

๑. จัดให้มีคณะทำงานประเมินผลความคุ้มค่าในการดำเนินโครงการภาครัฐที่เบิกจ่ายจากเงินงบประมาณ เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงและความคุ้มค่าของโครงการต่างๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนสูงสุด

๒. ให้ผู้ตรวจสอบภายในของหน่วยงาน ดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติงานของส่วนราชการอย่างทั่วถึงและรายงานให้หัวหน้าส่วนราชการทราบ

๓. มีมาตรการเอาผิดกับผู้ที่กระทำการทุจริตอย่างเอาจริงเอาจัง

ขั้นตอนที่ ๕ กระบวนการพัฒนาระบบงานภายใน และพัฒนาระบบการบริหารงานของหน่วยงานที่เน้นความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม และสามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน เพื่อจำกัดช่องทางที่นำไปสู่การทุจริต อาจปฏิรูปกระบวนการงานให้เจ้าหน้าที่พบกับประชาชนให้น้อย เพื่อลดการเจรจาต่อรองหรือการรับสินบน โดยอาจจะใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยทำให้ทุกกระบวนการงานมีหลักฐานขั้นตอนที่ชัดเจนประกอบกับส่วนราชการที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริตช่วยปรับปรุงข้อกฎหมายให้ง่ายต่อการใช้และการเข้าใจเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

แนวทางการป้องกันการทุจริตประพหุติมิชอบโดยบทบาทภาคประชาชน

แนวคิดการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพหุติมิชอบ โดยบทบาทของภาคประชาชน (ป.ป.ช.ภาคประชาชน) เป็นอีกหนึ่งช่องทางในการรักษาผลประโยชน์ของหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการเรียกรับผลประโยชน์ที่เกี่ยวกับการให้บริการของหน่วยงานรัฐนั้น ประชาชนผู้รับบริการจากรัฐผู้นั้นย่อมรู้เห็นเหตุการณ์ที่สุด เพราะเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรง หรือ เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ที่โดยเรียกรับผลประโยชน์

การอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ ต้องอยู่ภายใต้พื้นฐานความเข้าใจว่าคนไทยทุกคนต้องมีส่วนรับผิดชอบดูแลอนาคตและความก้าวหน้าของประเทศ ในกรณีที่ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบความโปร่งใสของภาครัฐ ในฐานะ ป.ป.ช.ภาคประชาชน นั้นจึงต้องมีหลักการทำงาน ดังนี้

๑) ต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะอาสาเข้ามาทำงานเพื่อประโยชน์ของบ้านเมืองจริงๆ นั่นคือต้องมีความเป็นผู้มีจิตอาสา มีความเสียสละ อดทน กล้าหาญ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใส ไม่ใช่อำนาจหน้าที่เพื่อการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือประโยชน์ให้แก่พรรคพวก และมีภูมิคุ้มกันให้กับตัวเองโดยการดำเนินชีวิตแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒) ต้องติดตามข่าวสารทางปัญญาให้กับตัวเองตลอดเวลา ต้องมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของ ป.ป.ช.ภาคประชาชน และต้องแสวงหาความรู้ให้เท่าทันเทคนิคกลโกง การทุจริตคอร์รัปชันด้วยวิธีการ ต่างๆ เพื่อเป็นหลักในการทำงานให้ถูกต้องและเป็นที่น่าเชื่อถือของสังคม

๓) ต้องสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนด้วยตนเอง การติดตามข่าวสารทางปัญญาให้กับประชาชนโดยการให้ความรู้หรือการเสนอแนะช่องทาง

ในการตรวจสอบความโปร่งใสของการทำงานของภาครัฐ การสร้างทัศนคติที่ถูกต้อง และการชี้ให้เห็นอันตรายของการทุจริตคอร์รัปชัน

๔) การเฝ้าระวังพื้นที่ที่เห็นว่าสุ่มเสี่ยงต่อการแสวงหาผลประโยชน์ การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครแจ้งข้อมูลข่าวสารที่ไม่ชอบมาพากลต่างๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติได้ทันการ

๕) ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อรณรงค์ต่อต้านการทุจริตอย่าง ต่อเนื่องในชุมชน หมู่บ้าน ตำบล และในทุกภาคส่วนของสังคมโดยเฉพาะ อย่างยิ่งในสถานศึกษาทุกระดับเพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงภัยร้ายของการทุจริตคอร์รัปชัน

๖) ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าไปมีบทบาทในการป้องกันการ ทุจริตการเลือกตั้งทุกระดับ ไม่ว่าจะในระดับชาติหรือในระดับท้องถิ่นเพื่อการคัดกรองคนดีมีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมเข้ามาบริหารประเทศ ป้องกันคนไม่ดีไม่ให้เข้ามาแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

๗) ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าไปมีบทบาทในการป้องกันการทุจริตการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นการปกครองที่ใกล้ชิดตัวของพี่น้องประชาชนมากที่สุดโดยการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมกำหนดนโยบายการบริการสาธารณะให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนให้ประชาชนได้เข้าร่วมตรวจสอบความ โปร่งใสของการจัดซื้อจัดจ้าง ให้ประชาชนประเมินการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตน เป็นต้น

๘) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นและรับฟัง ข้อเสนอแนะของสาธารณะชนเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงการทำงานของ ป.ป.ช.ภาคประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๙) จัดให้มีกิจกรรมเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณยกย่องให้กำลังใจและช่วยกันรณรงค์ปกป้องคนที่ทำความดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรมเพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม

๑๐) หามาตรการรองรับการทำงานและคุ้มครองความปลอดภัย ให้แก่ ป.ป.ช. ภาคประชาชน และเครือข่าย

๑๑) ให้มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของ ป.ป.ช.ภาคประชาชนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนได้ทราบและรณรงค์ให้ประชาชนเข้าร่วมกันเป็นเครือข่ายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบกับ ป.ป.ช. ภาคประชาชนกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะยังประโยชน์ในการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนด้วยตนเองได้ร่วมกันรักษาผลประโยชน์ของชาติ

แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

หลักการ ๔ ประการสำหรับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. ปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ : การทำเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะเป็นหน้าที่หลักที่ต้องตัดสินใจและให้คำแนะนำภายในกรอบกฎหมายและนโยบาย จะต้องทำงานในขอบเขตหน้าที่พิจารณาความถูกต้องไปตามเนื้อหาไม่ให้ผลประโยชน์ส่วนตนมาแทรกแซงรวมถึงความเห็นหรือทัศนคติส่วนบุคคลปฏิบัติต่อแต่ละบุคคลอย่างเป็นกลาง ไม่มีอคติลำเอียงด้วยเรื่องศาสนา อาชีพ จุดยืนทางการเมือง เผ่าพันธุ์ วงศ์ตระกูล ฯลฯ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ไม่เพียงปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้นแต่ต้องมีจริยธรรมด้วย

๒. สนับสนุนความโปร่งใสและความพร้อมรับผิด : การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนต้องอาศัยกระบวนการ แสวงหา เปิดเผยและจัดการที่โปร่งใส นั่นคือ เปิดโอกาสให้ตรวจสอบ และมีความพร้อมรับผิด มีวิธีการต่าง ๆ เช่น โยกย้ายเจ้าหน้าที่จากหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทับซ้อนไปทำหน้าที่อย่างอื่น การเปิดเผยผลประโยชน์ส่วนตนหรือความสัมพันธ์ที่อาจมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ถือเป็นขั้นตอนแรกของการจัดการ

ผลประโยชน์ทับซ้อน การใช้กระบวนการอย่างเปิดเผยจะทำให้เจ้าหน้าที่ที่ร่วมมือและสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย

๓. ส่งเสริมความรับผิดชอบส่วนบุคคลและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง : การแก้ปัญหาหรือจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนจะสะท้อนถึงการมีคุณธรรมและความเป็นมืออาชีพของเจ้าหน้าที่และองค์กร โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในองค์กร ฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบเรื่องการสร้างระบบและนโยบาย และเจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบที่ต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อนที่ตนมี เจ้าหน้าที่ต้องจัดการกับเรื่องส่วนตนเพื่อหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และทุกคนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่กันและกัน

๔. สร้างวัฒนธรรมองค์กร : จะต้องสร้างสภาพแวดล้อมเชิงนโยบายที่ช่วยสนับสนุน การตัดสินใจให้ตัดสินใจไปในทางที่ถูกต้องในเวลาที่เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน และการสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อตรงต่อหน้าที่ซึ่งต้องอาศัยวิธีการดังนี้

- ให้ข้อแนะนำและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์และการปฏิบัติ รวมถึงการใช้กฎเกณฑ์ที่มีในสภาพแวดล้อมการทำงาน
- ส่งเสริมให้มีการสื่อสารอย่างเปิดเผยและมีการเสวนาแลกเปลี่ยนเพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีความมั่นใจว่าการเปิดเผยและหารือเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในที่ทำงาน จะไม่ส่งผลกระทบในทางลบแก่ผู้อื่น
- ป้องกันไม่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนที่เจ้าหน้าที่เปิดเผย ถูกนำไปใช้ในทางที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่องค์กรหรือผู้ให้ข้อมูล
- ให้เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงนโยบายและกระบวนการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อให้เจ้าหน้าที่รู้สึกมีส่วนร่วมส่งผลให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ

การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้เจ้าหน้าที่ ของรัฐไม่ละเลยประโยชน์สาธารณะและให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนตน หรือของคนบางกลุ่มแทน ซึ่งจะมีผลต่อการปฏิบัติงานและอาจนำไปสู่การประพฤติมิชอบในที่สุด เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐก็มีชีวิตส่วนตัวมีบางครั้งผลประโยชน์ส่วนตนจะมาขัดแย้งกับการทำหน้าที่ แต่สิ่งสำคัญคือต้องเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างตรงไปตรงมาและยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นเรื่องหลัก เพื่อไม่ให้ผลประโยชน์ทับซ้อนเข้ามามีอิทธิพลในการทำงานหรือการตัดสินใจในการปฏิบัติหน้าที่จนนำไปสู่การใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบการทุจริตคอร์รัปชันหรือฉ้อราษฎร์บังหลวง และจะบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน โดยมีแนวทางการบริหารเพื่อป้องกันเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนในด้านต่างๆ ดังนี้

- การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในเชิงนโยบาย
- การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนกับงานตรวจสอบภายใน
- การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนกับงานจัดซื้อจัดจ้าง
- การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนกับงานการเงิน
- การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนกับการบริหารทรัพยากรบุคคล

การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในเชิงนโยบาย โดยส่งเสริมธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในภาครัฐ โดยผลักดันการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐให้มีระดับธรรมาภิบาลมุ่งเน้นและส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำกับดูแลองค์กรภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) และนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย ๑๐ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. หลักประสิทธิผล (Effectiveness) : ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ รวมถึงสามารถเทียบเคียงกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายคลึงกันและมีผลการปฏิบัติงานในระดับชั้นนำของประเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน โดยการปฏิบัติราชการจะต้องมีทิศทางยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

๒. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) : การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดีที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสมให้องค์กรสามารถใช้ทรัพยากร ทั้งด้านต้นทุน แรงงานและระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

๓. หลักการตอบสนอง (Responsiveness) : การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจรวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง/ความต้องการของประชาชน ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่าง

๔. หลักการรับผิดชอบ (Accountability) : การแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะรวมทั้งการแสดงถึงความสำคัญในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

๕. หลักความโปร่งใส (Transparency) : กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชนสามารถทราบทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ และสามารถตรวจสอบได้

๖. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) : กระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้เรียนรู้ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

๗. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) : การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจจากส่วนราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยการปกครองอื่น (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชนดำเนินการแทนโดยมีอิสระตามสมควร รวมถึงการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการ ให้แก่บุคลากรโดยมุ่งเน้นการสร้างควมพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุงกระบวนการและเพิ่มผลผลิตภาพเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

๘. หลักนิติธรรม (Rule of Law) : การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๙. หลักความเสมอภาค (Equity) : การได้รับการปฏิบัติและได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มี การแบ่งแยก ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรม และอื่นๆ

๑๐. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) : การหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ โดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนกับงานตรวจสอบภายใน

๑. กรอบความประพฤติ

๑.๑ ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม

๑.๒ ประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในที่กรมบัญชีกลางกำหนด

๑.๓ ยึดมั่นในค่านิยมหลัก

๑) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

๒) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ

๓) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

๔) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย

๕) การให้บริการด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ

๖) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้เกี่ยวข้อง/ผู้บริหารอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง

๗) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

๘) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๒. หลักปฏิบัติของผู้ตรวจสอบภายใน มีดังนี้

๒.๑ ความซื่อสัตย์

๑) ผู้ตรวจสอบภายในต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ

๒) ผู้ตรวจสอบภายในต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และเปิดเผยข้อมูลตาม

วิชาชีพที่กำหนด

๓) ผู้ตรวจสอบภายในต้องไม่เข้าเกี่ยวข้องในการกระทำใดๆ ที่ขัดต่อกฎหมาย หรือไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำที่อาจนำความเสียหายมาสู่วิชาชีพการตรวจสอบภายใน หรือสร้างความเสียหายต่อองค์กร

๒.๒ ความเที่ยงธรรม

๑) ผู้ตรวจสอบภายในต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือสร้างความสัมพันธ์ใดๆ ที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งกับผลประโยชน์ของทางราชการ รวมทั้งกระทำการใดๆ ที่จะทำให้เกิดอคติลำเอียง จนเป็นเหตุให้ไม่สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างเที่ยงธรรม

๒) ผู้ตรวจสอบภายในไม่พึงรับสิ่งของใดๆ ที่จะทำให้เกิดหรือก่อให้เกิดความไม่เที่ยงธรรมในการใช้วิจารณญาณเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพพึงปฏิบัติ

๓) ผู้ตรวจสอบภายในต้องเปิดเผยหรือรายงานข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญทั้งหมดที่ตรวจพบ ซึ่งหากละเว้นไม่เปิดเผยหรือไม่รายงานข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว อาจจะทำให้รายงานบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริง หรือเป็นการปิดบังการกระทำผิดกฎหมาย

๒.๓ การปกปิดความลับ

๑) ผู้ตรวจสอบภายในต้องมีความรอบคอบในการใช้และรักษาข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับการปฏิบัติงาน

๒) ผู้ตรวจสอบภายในต้องไม่นำข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไปใช้แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและจะไม่กระทำการใดๆ ที่ขัดต่อกฎหมายและประโยชน์ของทางราชการ

๒.๔ ความสามารถในหน้าที่

๑) ผู้ตรวจสอบภายในต้องปฏิบัติหน้าที่เฉพาะในส่วนที่ตนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานเท่านั้น

๒) ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักมาตรฐานการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ

๓) ผู้ตรวจสอบภายในต้องพัฒนาศักยภาพของตนเอง รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของการให้บริการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนกับงานจัดซื้อจัดจ้าง

เจ้าหน้าที่พัสดุควรยึดถือและปฏิบัติตามจรรยาบรรณผู้ปฏิบัติงานพัสดุของสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ จำนวน ๑๒ ประการ คือ

๑. วางตัวเป็นกลางในการดำเนินการเกี่ยวกับการพัสดุ
๒. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตสำนึก และด้วยความโปร่งใส สามารถให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบได้ตลอดเวลา
๓. มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง และพัฒนางาน โดยเรียนรู้ถึงเทคนิควิทยาการใหม่ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ และนำมาปฏิบัติงานให้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น
๔. ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดถือกฎหมาย กฎ ระเบียบปฏิบัติของทางราชการอย่างเคร่งครัด
๕. ดำเนินการให้มีการใช้จ่ายเงิน , ทรัพย์สินของหน่วยงานอย่างประหยัด คุ่มค่า และให้เกิดประโยชน์
๖. คำนึงถึงประโยชน์ของหน่วยงานและประโยชน์ของส่วนรวมของราชการเป็นหลัก โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ยุติธรรม และความสมเหตุสมผลประกอบด้วย

๗. ปฏิบัติงานร่วมกับผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานด้วยความเอาใจใส่ โดยให้ความร่วมมือช่วยเหลือในเรื่องการให้ความคิดเห็นตามหลักวิชาการ แก้ไขปัญหาาร่วมกัน

๘. ไม่เรียกรับ หรือยอมรับทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อย่างใดทั้งโดยตรงและโดยอ้อมจากผู้ขาย ผู้รับจ้างหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เข้ามามีนิติสัมพันธ์กับทางราชการเกี่ยวกับการพัสดุ เพื่อตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

๙. ปฏิบัติต่อผู้ขาย ผู้รับจ้าง หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เข้ามามีนิติสัมพันธ์กับทางราชการเกี่ยวกับการพัสดุรวมถึงการรับฟังผู้มาร้องเรียน ร้องทุกข์ ด้วยความเป็นธรรม เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ แต่ทั้งนี้การปฏิบัติดังกล่าวต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม

๑๐. ให้ความร่วมมือกับทุกฝ่ายในการเสริมสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับงานด้านพัสดุ ให้สามารถพัฒนางานจนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นวิชาชีพเฉพาะสาขาหนึ่ง

๑๑. ผู้บังคับบัญชาด้านพัสดุพึงใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงาน และในการส่งเสริม สนับสนุน การให้คำปรึกษา คำแนะนำ และรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานอย่างมีเหตุผล

๑๒. ผู้บังคับบัญชาด้านพัสดุพึงควบคุม ตรวจสอบ ดูแล และกำชับให้ผู้ปฏิบัติงานประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณนี้อย่างเคร่งครัด

การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในอดีตที่ผ่านมาจะพบว่ามีข่าวการทุจริตด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งรวมไปถึงการมีผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นในภาครัฐ เช่น มีการจัดซื้อจัดจ้างในราคาที่สูงเกินจริงหรือไม่สมเหตุสมผล หรือมีการจ่ายเงินให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้ได้เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ เพื่อความสะดวกในการส่งมอบงานและการเบิกจ่ายเงินส่งผลให้รัฐสูญเสียเงินเป็นจำนวนมหาศาล ซึ่งจากกรณีดังกล่าวข้างต้นจึงมีมติ ครม. เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ กำหนดให้หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเปิดเผยราคากลาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลราคากลาง และสามารถตรวจสอบได้

การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนกับงานการเงิน

ระบบการควบคุมภายใน เป็นเครื่องมือด้านการจัดการประเภทหนึ่งที่ถูกนำมาช่วยในการบริหารงาน และเป็นกลไกพื้นฐานสำคัญของกระบวนการกำกับดูแลการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ในหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากระบบการควบคุมภายในเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการป้องกันและรักษาทรัพย์สินของหน่วยงาน ช่วยให้การใช้ทรัพยากรของหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้การปฏิบัติงานในขั้นตอนต่างๆ เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันในปัจจุบัน หากหน่วยงานไม่มีการจัดการที่ดีหรือไม่มีการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) ไม่มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสม โอกาสเสี่ยงที่อาจเกิดความผิดพลาดในการดำเนินงานของหน่วยงาน หรือนำไปสู่การทุจริต หรือการมีผลประโยชน์ทับซ้อน

ฉะนั้น การมีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดโอกาสการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนในหน่วยงานที่เกิดจากตัวผู้ปฏิบัติงาน หรือยิ่งไปกว่านั้นคือการทุจริต เพราะงานด้านการเงินเป็นงานที่มีความเสี่ยงสูงกว่างานในด้านอื่น เนื่องจากเป็นเรื่องการรับ-จ่ายเงินอยู่ตลอดเวลา

ระบบการควบคุมภายในเกี่ยวกับเรื่องการเงินที่ดีมีดังนี้

ด้านการรับเงิน

๑. มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบในการรับเงินและการบันทึกบัญชีให้ชัดเจน ซึ่งจะสามารถทำให้เกิดการตรวจสอบระหว่างกันได้อยู่ตลอดเวลา

๒. กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบกำกับดูแลการเก็บรักษาเงินให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ

๓. ให้มีการควบคุมการใช้ใบเสร็จรับเงินให้เป็นตามระเบียบที่กำหนด

๔. ให้มีการออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้งเมื่อมีการรับเงิน

๕. กำหนดให้มีการตรวจยอดเงินกับหลักฐานการรับเงินทุกสิ้นวัน

๖. จัดทำรายงานทางการเงินทุกสิ้นวันและสอบทานโดยผู้มีอำนาจ

๗. จัดให้มีตู้নিরภัยหรือสถานที่สำหรับเก็บรักษาเงินที่ปลอดภัย

๘. นำเงินคงเหลือประจำวันฝากธนาคารทุกสิ้นวัน

ด้านการจ่ายเงิน

๑. มีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้รับเงินและผู้จ่ายเงิน

๒. จัดให้มีผู้รับผิดชอบกำกับดูแลการปฏิบัติงานด้านการจ่ายเงินให้เป็นไปตามระเบียบราชการ

๓. จัดทำทะเบียนคุมการจ่ายเงินและสอบทานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตามลำดับขั้น

๔. มีการฝึกอบรมให้ความรู้และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการจ่ายเงิน

๕. ให้มีการอนุมัติทุกครั้งที่มีการเบิกจ่ายเงิน

๖. จัดให้มีการตรวจสอบเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ

การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนกับการบริหารทรัพยากรบุคคล

แนวทางในการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อป้องกันการทุจริต

๑. การแต่งตั้งคณะกรรมการ เลขาธิการ และเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรบุคคล ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ ก.พ. กำหนด และต้องไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้เข้ารับการคัดเลือก ไม่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่มีปัจจัยผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ความเป็นพวกพ้อง ญาติพี่น้อง และการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างโปร่งใส และเป็นธรรม

๒. กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดำเนินการสรรหา กลั่นกรอง คัดเลือก แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งโยกย้าย การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง และการเลื่อนขั้นเงินเดือน ที่ชัดเจน โปร่งใส เป็นธรรมสามารถอธิบายและตรวจสอบได้ค้ำึงถึงประโยชน์ของทางราชการ โดยไม่มีการเรียกรับสินบน และเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด รวมถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เป็นไปตามระบบคุณธรรม

๓. ดำเนินการตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ในประกาศอย่างเคร่งครัด และต้องไม่มีการยกเว้นหลักเกณฑ์ใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาการสรรหากลั่นกรอง คัดเลือก แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง โยกย้าย การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง และการเลื่อนขั้นเงินเดือน ซึ่งกำหนดไว้แล้ว เพื่อให้ประโยชน์แก่ผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะหากมีความจำเป็น ต้องอธิบายเหตุผลและประกาศแจ้งให้ข้าราชการทราบโดยทั่วถึงกัน และต้องแจ้งล่วงหน้าก่อนการดำเนินการ

๔. มีการประกาศเผยแพร่หลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินการให้บุคลากรได้ทราบอย่างทั่วถึง โดยการแจ้งเวียนให้ทุกส่วนราชการทราบ และต้องมีการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการตามหลักที่กำหนด

๕. มีการจัดทำฐานข้อมูลบุคคลที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบันที่สามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของการบริหารงานบุคคลเพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาความดีความชอบหรือเลื่อนระดับได้

๖. การโยกย้ายค้ำึงถึงเหตุผลและความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการและการพัฒนาข้าราชการเป็นหลัก และจะต้องไม่กระทำโดยมีอคติหรือเจตนากลั่นแกล้งข้าราชการผู้ถูกย้ายให้ได้รับความเสียหาย ในการย้ายไปดำรงตำแหน่งใดให้พิจารณาถึงคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนั้นตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งและคุณสมบัติ โดยผู้มีอำนาจสั่งย้ายพิจารณาถึงความรู้ ประสบการณ์ ความสามารถ ความรับผิดชอบความประพฤติและคุณลักษณะอื่นๆ ของข้าราชการที่จะย้ายให้เหมาะสมกับความจำเป็นในการปฏิบัติงานในตำแหน่งที่จะย้ายไปแต่งตั้ง และให้พิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้เหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบและลักษณะงานของตำแหน่ง

๗. มีการจัดเก็บหลักฐานหรือรายงานเกี่ยวกับด้านการบริหารงานบุคคลไว้เพื่อการตรวจสอบ

๘. การดูแลประวัติ ฐานข้อมูลของบุคลากรในหน่วยงานให้เป็นความลับ

๙. มีแนวทางในการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ กรณีการได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม โดยเปิดให้มีช่องทางในการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ และในกรณีที่มีการร้องทุกข์จากการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ต้องเร่งรัดสอบสวนและพิจารณาอย่างเร่งด่วนด้วยความเป็นธรรมปราศจากอคติและดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่ ก.พ. กำหนด

หลักคุณธรรมในการบริหารทรัพยากรบุคคล

๑ ต้องค้ำึงถึงความรู้ความสามารถของบุคคล ความเสมอภาค ความเป็นธรรม และประโยชน์ของทางราชการ

๒ ต้องค้ำึงถึงผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพขององค์กรและลักษณะของงาน โดยไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

๓ ไม่นำความคิดเห็นทางการเมืองหรือการสังกัดพรรคการเมือง รวมทั้งความเป็นพวกพ้อง ญาติพี่น้องมาประกอบการพิจารณาความดีความชอบ การโยกย้าย และการเลื่อนตำแหน่ง

๔ การดำเนินการทางวินัย ต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและโดยปราศจากอคติ

การรับของขวัญและหรือผลประโยชน์อื่นใด

ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเรื่องหลักเกณฑ์ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ สรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

ของขวัญและประโยชน์อื่นใด หมายถึง สิ่งใดๆ หรือบริการใด ๆ (เงิน ทรัพย์สิน สิ่งของบริการหรืออื่น ๆ ที่มีมูลค่า) ที่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้ หรือได้รับที่นอกเหนือจากเงินเดือน รายได้ และผลประโยชน์จากการจ้างงานในราชการปกติ และกรณีมีคนมอบของขวัญหรือผลประโยชน์ใดๆ บุคลากรผู้นั้นควรดำเนินการดังนี้

ในการรับของขวัญหรือผลประโยชน์ใดๆ ต้องควรพิจารณาตอบคำถาม ๓ ข้อนี้ เพื่อใช้ในการตัดสินใจว่าจะรับหรือไม่รับของขวัญหรือผลประโยชน์นั้นๆ คือ

๑. ควรรับหรือไม่ : ตามหลักการทางจริยธรรม แม้ว่าเราไม่ควรรับ แต่มีหลายโอกาส ที่เราไม่สามารถปฏิเสธได้หรือเป็นการรับในโอกาสที่เหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมหรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม เช่น ในโอกาสการย้ายหน่วยงานในขณะดำรงตำแหน่ง เกษียณอายุราชการหรือลาออกจากงาน ของขวัญ หรือผลประโยชน์ที่เพื่อนร่วมงานให้เมื่อเจ็บป่วย ฯลฯ อย่างไรก็ตาม มีหลายโอกาสที่ไม่เป็นการเหมาะสมที่จะรับอย่างยิ่ง ดังนี้

- **กรณีเป็นเงิน หรือสิ่งใดๆ ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้** เช่น หุ่น พันธบัตร หรือ ลีอตเตอร์ี ฯลฯ ท่านต้องปฏิเสธ ไม่ว่าจะป็นโอกาสใดๆ

- **กรณีเป็นสิ่งอื่นๆ ให้พิจารณาดังนี้**

๑) พิจารณาเหตุผลที่เสนอของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใดให้เรา

๒) การเสนอของดังกล่าวนี้มีผลต่อการตัดสินใจในการปฏิบัติตนหรือไม่

๓) ถ้าท่านทำงานในขอบข่ายที่อ่อนไหว และ ต้องการความเชื่อถือไว้วางใจเป็นพิเศษ อาทิเช่น งานตรวจสอบ งานจัดซื้อจัดจ้าง การให้ใบอนุญาต/ยึดใบอนุญาต ฯลฯ ควรให้ แน่ใจที่สุดว่าตัวท่านและองค์กรมีความเที่ยงธรรมและไม่ถูกตั้งข้อสงสัย โดยต้องพิจารณาบนพื้นฐานว่าการกระทำและการตัดสินใจใดๆ จะต้องกระทำด้วยความเป็นกลางปราศจากการมีส่วนได้ส่วนเสียในการให้บริการ

๔) การรับของขวัญนั้น จะสุ่มเสี่ยงที่จะทำให้ความเชื่อถือไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อหน่วยงานลดลงหรือไม่

๒. ควรรายงานการรับหรือไม่ : ท่านควรมีแนวทางพิจารณา ดังนี้

- ของขวัญทั้งหมดที่มีค่าทางประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรม เช่น งานศิลปะ พระพุทธรูป เครื่องประดับโบราณ ฯลฯ แม้จะมีขนาดเล็กแต่ก็ถือว่าของขวัญนั้นๆ เป็นทรัพย์สินขององค์กรไม่ว่าจะมีราคาเท่าใด

- ของขวัญหรือผลประโยชน์ที่ได้รับเมื่อเทียบกับราคาตลาด มีค่าน้อยกว่า ๓,๐๐๐ บาท ไม่ต้องรายงานหรืออาจเก็บเป็นของตนเองได้

- ของขวัญหรือผลประโยชน์ใดๆ เมื่อเทียบกับราคาตลาด มีค่าเกิน ๓,๐๐๐ บาท ต้องรายงานหน่วยงานและลงทะเบียนไว้

- ถ้าของขวัญหรือผลประโยชน์ใดๆ เมื่อเทียบกับราคาตลาด มีค่า ระหว่าง ๓,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท และเจ้าหน้าที่มีความจำเป็นต้องรับให้องค์กร โดยหัวหน้าส่วนราชการตัดสินใจว่าสมควรให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคนนั้นๆ รับทรัพย์สินดังกล่าวหรือไม่

- ถ้าของขวัญหรือผลประโยชน์ใดๆ เมื่อเทียบกับราคาตลาด มากกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท ให้ส่งมอบเป็นทรัพย์สินขององค์กร เพื่อใช้ประโยชน์สาธารณะหรือตามความเหมาะสมองค์กรอาจพิจารณาอนุญาตให้

เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเก็บรักษาของไว้เป็นกรณีไป เช่น ของขวัญ ในการย้ายหน่วยงาน ขณะดำรงตำแหน่งเดิม ของขวัญในโอกาสเกษียณอายุราชการ หรือลาออกจากงาน เป็นต้น

- ถ้าในปีงบประมาณใดๆ คุณค่ารวมของของขวัญและหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากผู้ให้คนเดียวกัน กลุ่มเดียวกันหรือผู้ที่มีความสัมพันธ์กันหลายๆ ครั้ง เมื่อรวมกันทั้งปีมีค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท ต้องรายงานของขวัญหรือผลประโยชน์แต่ละอย่างที่ได้รับ

- ถ้าในปีงบประมาณใดๆ ได้ของขวัญและหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากผู้รับบริการ แม้จะต่างคนต่างกลุ่ม เพื่อเป็นการขอบคุณในการให้บริการที่ดีแต่เมื่อรวมกันแล้วมีค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท ต้องรายงานของขวัญหรือผลประโยชน์แต่ละอย่างนั้น

- ของขวัญและหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่ได้รับเพื่อเป็นการขอบคุณจากผู้รับบริการ (ประชาชน และองค์กรเอกชน) ที่ได้อย่างสม่ำเสมอ บ่อยครั้ง อาจทำให้เกิดข้อสงสัยจากประชาชนว่ามีอิทธิพลบิดเบือนก่อให้เกิดอคติในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออาจก่อให้เกิดความรู้สึกชอบ และคาดหวังว่าจะได้รับของขวัญหรือผลประโยชน์เมื่อมีผู้มารับบริการ ควรปฏิเสธการรับ

- เงินสดหรือสิ่งใดๆ สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้(ตัวอย่างเช่น หุ่น พันธบัตร ล็อตเตอรี่) ต้องไม่รับไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดๆ

๓. สามารถเก็บไว้เป็นของตนเองได้หรือไม่

- ของขวัญหรือผลประโยชน์นั้นมีราคาทางการตลาด ไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท ปกติสามารถเก็บรักษาไว้เอง
- ของขวัญหรือผลประโยชน์นั้นมีราคาทางการตลาด ระหว่าง ๓,๐๐๐ – ๑๕,๐๐๐ บาท จะต้องรายงานผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาตัดสินว่าข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นๆ จะเก็บไว้เองได้หรือไม่
- ของขวัญหรือผลประโยชน์นั้นมีราคาทางการตลาด ราคาสูงกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท จะต้องรายงานผู้บังคับบัญชา และส่งมอบเป็นทรัพย์สินขององค์กรเพื่อใช้เป็นประโยชน์สาธารณะ

เกณฑ์ประกอบการตัดสินใจ	
ประเด็น	การตัดสินใจ
เจตนาธรรมณ์	อะไรเป็นเจตนาธรรมณ์ของการให้ของขวัญหรือผลประโยชน์
กฎ ระเบียบ	มีกฎระเบียบหรือนโยบายอะไรที่เกี่ยวกับการให้ของขวัญ และ/หรือ ประโยชน์
ความเปิดเผย	มีการเปิดเผยต่อสาธารณชนเพียงใด
คุณค่า	ของขวัญและหรือผลประโยชน์มีราคาเท่าใด
หลักจริยธรรม	มีหลักจริยธรรมที่เกี่ยวกับการรับของขวัญหรือไม่ มีอะไรบ้าง
อัตลักษณ์	ผู้ให้มีเจตนาอะไร
เวลาและโอกาส	เวลาและโอกาสในการให้คืออะไร

กรณี...การรับของขวัญ หรือรับผลประโยชน์

สามารถเก็บไว้ได้

ต้องปฏิเสธ

ของขวัญ หรือผลประโยชน์ที่ได้รับ เมื่อเทียบกับราคาตลาด มีค่า **ไม่เกิน 3,000** บาท

ถ้าเป็นการให้เงิน ท่าน **ต้องปฏิเสธ** ไม่ว่าจะป็นโอกาสใดๆ

หรือการรับเงินสดหรือสิ่งใดๆ ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสด เช่น หุ้น พันธบัตร หรือลอตเตอรี่ ฯลฯ ส่วนเงินจากการรับหุ้นแบบ และเป็นการนำเงินไปประกอบธุรกิจส่วนตัวราชการหรือคลัง

ของขวัญที่มีค่าทางประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรม เช่น งานศิลปะ พระพุทธรูป เครื่องประดับโบราณ

ของขวัญหรือผลประโยชน์มีค่าทางการตลาดมากกว่า 15,000 บาท ให้ส่งมอบเป็นทรัพย์สินขององค์กร เพื่อใช้ประโยชน์สาธารณะหรือตามความเหมาะสม

**ต้อง
รายงาน**

ของขวัญหรือผลประโยชน์ที่มีค่าทางการตลาดระหว่าง 3,000-15,000 บาท และเจ้าหน้าที่มีความจำเป็นต้องรับให้องค์กร โดยหัวหน้าส่วนราชการตัดสินใจว่าสมควรให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐคนนั้นๆ ทรัพย์สินดังกล่าวหรือไม่

ของขวัญหรือผลประโยชน์ใดๆ เมื่อเทียบกับราคาตลาดมีค่าเกิน 3,000 บาท ต้องรายงานหน่วยงานและลงทะเบียนไว้

(ตัวอย่างแบบฟอร์ม)

แบบรายงานการรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕.....

ข้าพเจ้า.....นามสกุล..... ตำแหน่ง
.....สังกัด.....

ขอรายงานการรับของขวัญตามแนวปฏิบัติในการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่
ของรัฐ กรณีการรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดที่มีมูลค่าเกินกว่าสามพันบาท

วันที่ได้รับ	รายละเอียดสิ่ง ที่ได้รับ	ได้รับจาก	มูลค่า โดยประมาณ	โอกาส ในการรับ	รับในนาม	
					หน่วยงาน	บุคคล

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน
ตำแหน่ง.....
วันที่...../...../.....

.....

(สำหรับหัวหน้าส่วนราชการ :)

ตามที่ได้รับรายงานการรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดตามรายละเอียดข้างต้นนั้น ขอให้ ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- อนุญาตให้ยึดถือเป็นประโยชน์ส่วนบุคคล
- เห็นควรให้ส่งคืนผู้ให้
- ส่งมอบให้แก่หน่วยงานเพื่อเป็นสมบัติต่อไป
- อื่นๆ

ลงชื่อ.....ผู้บังคับบัญชา

แนวทางปฏิบัติเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์การมีผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. ออกจากสถานการณ์การมีผลประโยชน์ทับซ้อน

- ปฏิบัติงานด้วยความกล้าหาญ ยึดมั่นความถูกต้องดีงามและชอบธรรม ปฏิบัติงานโดยไม่ยอมโอนอ่อนผ่อนตามอิทธิพลหรือเอื้อประโยชน์ใดๆ

- การดำเนินการตามขั้นตอนของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของกระบวนการ อย่างรอบคอบและเคร่งครัด

- หลีกเลี่ยงการกระทำใดๆ ก็ตามที่เข้าข่ายการใช้อำนาจหน้าที่ ในตำแหน่งหาประโยชน์ให้กับธุรกิจของครอบครัวหรือพวกพ้อง ซึ่งเป็นการใช้อำนาจที่ไม่สุจริต หรือเอื้อต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อน

- กรณีเป็นคณะกรรมการที่อำนาจพิจารณาในเรื่องต่างๆ เช่น คณะกรรมการพิจารณาจัดจ้าง คณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบ ถ้าเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับบุคคลใกล้ชิด ท่านควรถอนตัวจากการเป็นคณะกรรมการฯ หรือ งดออกเสียง เนื่องจากการตัดสินใจของท่านอาจส่งผลให้การพิจารณาเกิดความเบี่ยงเบน แต่หากเป็นคนรู้จักกันธรรมดา ท่านควรประกาศให้ทราบว่า ท่านรู้จักบุคคลนั้นต่อที่ประชุม เพื่อแสดงความเพื่อความโปร่งใส

กรณีเมื่อเกิดสถานการณ์การมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้ร่วมงานหรือคนใกล้ชิด ท่านควรให้คำแนะนำ ด้วยการอธิบายให้เข้าใจถึงกรณีต่าง ๆ และผลเสียหรือโทษของความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งแนะนำวิธีการป้องกันเพื่อสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

๒. แจ้งเบาะแสหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- หากท่านพบเห็นและมีหลักฐานที่ทำให้มั่นใจว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต และปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของตนเอง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ส่วนรวม ท่านสามารถประสานเพื่อให้ข้อมูลกับหน่วยงานดังต่อไปนี้ หน่วยงานต้นสังกัดของผู้กระทำผิด / สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา / ศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย / ศาลปกครอง / สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมูลนิธิการศึกษาไทยใสสะอาด / สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ทั้งนี้ ตามช่องทางการติดต่อในภาคผนวก

บทลงโทษ

การมีพฤติกรรมใดๆ ก็ตามที่เข้าข่ายประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน หรือมีพฤติกรรม ที่ฝ่าฝืนการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร ย่อมส่งผลให้ถูกลงโทษ ตักเตือน และมีผลต่อการประเมินผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ หากพฤติกรรมนั้นๆ เข้าข่ายการรับสินบน ฉ้อฉล ทุจริต และสามารถพิสูจน์ได้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นๆ มีการรับผลประโยชน์ทับซ้อนหรือเข้าข่ายการมีพฤติกรรมดังกล่าวซึ่งมีผลต่อความเป็นธรรมก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ให้โดยมิชอบ หากถูกตัดสินว่าผิดจริง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนต้องถูกลงโทษทางวินัย ไล่ออกจากราชการ แลถูกดำเนิน คดีอาญา ด้วย

บทสรุป

ความเชื่อถือไว้วางใจ และจริยธรรมเป็นรากฐานของการบริหารภาครัฐที่ดี เมื่อท่านเป็นข้าราชการ และหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่ว่าจะสังกัดหน่วยงานใด ท่านถูกคาดหวังให้ปฏิบัติหน้าที่และตัดสินใจโดยปราศจากอคติ ท่านถูกคาดหวังไม่ให้แสวงหารางวัลหรือผลประโยชน์ในรูปแบบใดๆ นอกเหนือจากเงินเดือนและผลประโยชน์ที่รัฐจัดให้ แม้ว่านโยบายของหน่วยงานหลายแห่งจะอนุญาตให้รับของขวัญได้ ซึ่งถือว่าเป็นของที่ระลึกในโอกาสที่เหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามควรมีขอบเขตในการรับเสมอ การฝ่าฝืนขอบเขตด้วยการรับของขวัญหรือผลประโยชน์ที่ไม่เหมาะสม จะนำไปสู่ความเสี่ยงต่อการทุจริต และทำลายชื่อเสียงของท่านและองค์กร

บทที่ ๓

กรณีศึกษาเกี่ยวกับการทุจริต

กรณีการใช้รถของทางราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

๑) ข้าราชการหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งได้นำรถยนต์ส่วนบุคคลซึ่งเป็นรถยนต์ที่มีไว้เพื่อกิจการอันเป็นส่วนรวมของหน่วยงานไปใช้ในลักษณะรถประจำตำแหน่งโดยข้าราชการดังกล่าวจะโทรศัพท์สั่งการพนักงานขับรถโดยตรงและให้พนักงานขับรถเป็นผู้เก็บกุญแจไว้และยังให้พนักงานขับรถยนต์ส่วนบุคคลส่วนตัวไปรับ-ส่งตนเองระหว่างบ้านพักกับหน่วยงานในช่วงเช้าและเย็นโดยไม่มีการจัดทำเอกสารควบคุมการใช้รถตามระเบียบทางราชการทำให้ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าใช้รถเพื่องานราชการหรือไม่หรือเมื่อเสร็จสิ้นการใช้งานในแต่ละวันได้นำรถมาเก็บรักษาที่โรงเก็บภายในหน่วยงานหรือไม่

กรณีนี้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินชี้มูลว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรถราชการ พ.ศ.๒๕๒๓ การกระทำทุจริตและใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบก่อให้เกิดความเสียหายแก่เงินหรือทรัพย์สินของทางราชการโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุญาตใช้รถยนต์ส่วนบุคคลกลับนำรถยนต์ไปใช้ในลักษณะที่เป็นรถประจำส่วนตัว “การใช้รถยนต์ไป-กลับที่พักเป็นประจำส่วนตัวแม้จะมีระยะทางสั้นๆหรือใช้รถยนต์ไปในสถานที่อื่น เช่นไปรับประทานอาหารกลางวันหรือไปทำธุระส่วนตัวถือว่าเป็นการใช้รถยนต์โดยไม่เป็นไปตามระเบียบของทางราชการและเป็นการกระทำการทุจริตซึ่งต้องถูกดำเนินคดีทางอาญาและทางวินัยนอกจากคนใช้รถยนต์จะมีความผิดแล้วเจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินและผู้อนุมัติเบิก-จ่ายค่าน้ำมันก็จะถูกดำเนินการทางวินัยด้วยรวมทั้งเรียกเงินค่าน้ำมันทั้งหมดคืนราชการ”

๒) ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดแห่งหนึ่ง เขาที่พักอยู่ที่หอพักใกล้ ๆ สำนักงานเพียงประมาณ ๑ กม. แต่ได้สั่งให้พนักงานขับรถยนต์ของสำนักงานขับรถยนต์ของทางราชการไปรับ-ส่งระหว่างที่พัก-ที่ทำงาน อยู่เป็นประจำแทบจะทุกวัน บางครั้งวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ได้ให้คนขับรถไปทำธุระส่วนตัวอยู่เสมอ กระทั่งมีพลเมืองติร้องเรียนไปยัง สำนักงาน ป.ป.ท. แต่เนื่องจากขณะนั้นผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ อยู่ในอำนาจของกรรมการ ป.ป.ช. เรื่องจึงได้ถูกส่งต่อไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อมาได้มีการส่งเรื่องไปให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมาย ป.ป.ช. จากการสอบสวนนางนุช ให้การปฏิเสธ แต่จากพยานหลักฐานฟังได้ว่า ระหว่างปี ๒๕๕๑-๒๕๕๕ ระหว่างที่นางนุช ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดฯ ได้สั่งให้พนักงานขับรถยนต์ส่วนบุคคลของสำนักงาน ซึ่งมีหลายคัน ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปรับ-ส่ง นางนุช ระหว่างที่พัก-สำนักงานแทบทุกวัน บางครั้งใช้ให้ขับรถไปส่งทำธุระในวันหยุดราชการด้วย แม้นางนุชจะให้การปฏิเสธ และพยานบางคนให้การเป็นประโยชน์แก่นางนุช แต่ไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะรับฟัง ในคดีอาญา ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ภาค ๖ ได้มีคำพิพากษาว่า การกระทำของนางนุช เป็นการใช้อำนาจโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และเป็นความผิดฐาน เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ให้ลงโทษจำคุก ๕ ปี (คำพิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ภาค ๖ คดีหมายเลขดำที่ อท. ๑๒/๒๕๖๑ คดีหมายเลขแดง ที่ อท. ๓๓/๒๕๖๑)

๓) อดีตคณบดีคณะแพทยศาสตร์ ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต สั่งให้เจ้าหน้าที่นำแก้อี ๑๐๐ ตัว พร้อมผ้าคลุมแก้อี เครื่องถ่ายวิดีโอ ๒ เครื่อง เครื่องเล่นวิดีโอ กล้องถ่ายรูป ผ้าเต็นท์หลายผืน รวมทั้งรถยนต์ส่วนบุคคลอีก ๔ คัน นำไปใช้ในงานวิเวกบุตรสาว เพื่อรับส่งผู้เข้าร่วมพิธีและขนย้ายอุปกรณ์ ทั้งที่บ้านพักและที่โรงแรม ทั้งหมดเป็นทรัพย์สินของราชการ ต่อมาวันที่ ๑๐ ก.ย. ๕๖ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ชี้มูลความผิดการกระทำของจำเลยเป็นการใช้อำนาจโดยทุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนตัว

สร้างความเสียหายแก่รัฐและคณะแพทยศาสตร์ฯ ขอให้ศาลพิพากษาลงโทษตามความผิด เบื้องต้นจำเลยให้การปฏิเสธ แต่ต่อมาให้การรับสารภาพไม่สู้คดี

ศาลพิเคราะห์คำเบิกความและพยานหลักฐานโจทก์ เห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่จริง พิพากษาจำคุก ๕ ปี ปรับ ๒๐,๐๐๐ บาท ค่าให้การรับสารภาพ เป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดี ลดโทษให้กึ่งหนึ่งคงจำคุกจำเลยไว้ ๒ ปี ๖ เดือน ปรับ ๑๐,๐๐๐ บาท จำเลยสำนึกผิด ขอใช้ค่าเสียหายคืนให้รัฐทันที ประกอบกับเป็นแพทย์ทำคุณประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน ให้รอลงอาญามีกำหนด ๒ ปี (คำพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่ อ.๒๑๑๗/๕๘)

๔) ผอ.สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีคำสั่งให้พนักงานขับรถนำรถยนต์ส่วนกลางพาตนไปทำธุระส่วนตัวในวันเสาร์ - อาทิตย์ การกระทำของจำเลยซึ่งเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงถือเป็นการใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริตอันเสียหายแก่รัฐ และเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ หรือผู้หนึ่งผู้ใดและเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดย

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบพิพากษาว่า จำเลยใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริตอันเป็นการเสียหายแก่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเพชรบูรณ์ อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ พิพากษาจำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ ลงโทษจำคุก ๕ ปี (คดีหมายเลขแดงที่ อท.๓๓/๒๕๖๑)

กรณีเบิกค่าน้ำมันจากทางราชการเต็มรถส่วนตัว

๕) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีมติชี้มูลความผิด อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ ของจังหวัดหนึ่ง กรณีเบิกค่าเบี่ยงเบนค่าที่พิกในการเดินทางไปราชการอันเป็นเท็จ และเบิกจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงของทางราชการเต็มใส่รถยนต์ส่วนตัว โดยผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ จ.พระนครศรีอยุธยา มีมูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และมีมูลความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๖๒ (๑), (๔) โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงไปยังผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาโทษทางวินัย และได้ส่งสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงไปยังอัยการสูงสุด (อสส.) เพื่อดำเนินคดีอาญา

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๑ ได้มีคำพิพากษาคดีนี้แล้ว เห็นว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๑ เรียงกระทงลงโทษ ตามมาตรา ๙๑ จำคุกกระทงละ ๕ ปี จำนวน ๑๙ กระทง รวมจำคุก ๙๕ ปี แต่ตามมาตรา ๙๑ (๓) ลงโทษจำคุก ได้ไม่เกิน ๕๐ ปี จึงให้ลงโทษจำคุก จำเลยทั้งสิ้น ๕๐ ปี

กรณีทำบัตรประจำตัวประชาชนโดยทุจริต

๖) นาย ธ. ปลัดอำเภอ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนได้กระทำการแก้ไขรายการปีเกิดของ นาย ห. ซึ่งเสียชีวิตแล้วจากปี พ.ศ. ๒๔๖๗ เป็น ปี พ.ศ. ๒๔๘๗ แก้ไขวันเดือนปีเกิดของ นาง น. จาก ปี พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๕ และแก้ไขวันเดือนปีเกิดของ นาย ผ. จาก ปี พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๓ โดยไม่ปรากฏว่ามีคำร้องขอแก้ไขแต่อย่างใด

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๐ นาย ธ. ได้แก้ไขรายการในทะเบียน โดยแจ้งย้ายนาง น. และนาย ผ. ออกจากบ้านเดิมไปยังบ้านเลขที่อื่นในอำเภอเดียวกัน โดยระบุ นาย ห. (ซึ่งเสียชีวิตไปแล้ว) เป็นผู้แจ้งย้ายและดำเนินการสวมบัตรประจำตัวประชาชนให้แก่บุคคลที่ไม่ทราบชื่อและสัญชาติ ในชื่อของ นาง น. กรณีบัตรหาย โดยไม่มีเอกสารหลักฐานตามระเบียบทางราชการมาแสดง เพียงแต่แนบบันทึกคำให้การของผู้ใหญ่บ้านในฐานะบุคคลน่าเชื่อถือ ลงลายมือชื่อรับรองว่า บุคคลผู้ยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน คือ นาง น.

(ซึ่งเป็นความเท็จ) โดยมีนาย ช. ลงลายมือชื่อรับรองในฐานะผู้สอบสวน แล้วดำเนินการตามขั้นตอนจนเป็นเหตุให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ให้แก่บุคคลที่ไม่ทราบชื่อและสัญชาติ ในนามของ นาง น.

คณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง นาย ช. ปลัดอำเภอให้การปฏิเสธว่ามีได้กระทำความผิด แต่จากการตรวจสอบ พบว่า นาย ช. ได้ใช้รหัสเจ้าหน้าที่ ๓๑๐๘-๔๐๐๒๔ เข้าไปในฐานข้อมูลระบบออนไลน์ในคอมพิวเตอร์ โดยได้ร่วมกับผู้ใหญ่บ้านในการจัดทำเอกสาร อันเป็นเท็จ เพราะ นาง น. ก็เป็นบุคคลที่เสียชีวิตแล้วเช่นกัน

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๓ ได้มีคำพิพากษา สรุปได้ว่า นาย ช. กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและ พ.ร.บ.บัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นความผิดกรรมเดียว ผิดต่อกฎหมายหลายบท จึงให้ลงโทษจำคุก รวม ๔ กระทง รวมจำคุก ๖ ปี ทางวินัย เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถูกผู้บังคับบัญชาลงโทษไล่ออกจากทางราชการ (คำพิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ๓ คดีหมายเลขดำที่ อท.๑๘/๒๕๖๐ คดีหมายเลขแดงที่ อท.๔๔/๒๕๖๐)

กรณีเบียดบังเงินของทางราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

๓) นางสาว ศ. เป็นพนักงานของบริษัท มีหน้าที่รับชำระค่าบริการโทรคมนาคมจากลูกค้า โดยต้องออกใบเสร็จรับเงินและต้องส่งเงินให้กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนำฝากเข้าบัญชีเงินฝากของบริษัท ฯ ในแต่ละวันที่ได้รับชำระ แต่ปรากฏว่า เมื่อ นางสาว ศ. ได้รับชำระเงินและได้ออกใบเสร็จเพื่อเป็นหลักฐานการรับเงินให้แก่ลูกค้าแล้ว ได้ทำการยกเลิกใบเสร็จรับเงินที่ออกให้แก่ลูกค้า เพื่อเบียดบังเอาเงินที่ตนได้รับชำระไว้แล้วเป็นตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เหตุเกิดระหว่างเดือนมีนาคม – มิถุนายน ๒๕๕๔ ทำให้บริษัท กสท.โทรคมนาคม จำกัด(มหาชน) ได้รับความเสียหาย เป็นเงิน ๘๖,๘๑๘.๙๐ บาท

คณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า ในระหว่างวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๔ – ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๔ นางสาว ศ. ได้รับเงินค่าบริการโทรคมนาคมจากลูกค้า รวม ๒๐ ครั้ง เป็นเงินรวมทั้งสิ้น ๘๖,๘๘๖.๓๑ บาท โดยในการรับเงินแต่ละครั้ง นางสาว ศ. ได้ออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ลูกค้าแล้ว ต่อมาได้ยกเลิกใบเสร็จรับเงินของลูกค้าที่นำเงินมาชำระ เพื่อเป็นหลักฐานว่า ไม่ได้มีการรับเงินดังกล่าวไว้แล้วโดยทุจริต เบียดบังเอาเงินที่ตนได้รับเป็นเงินของบริษัท ฯ ไปเป็นของตนเองหรือผู้อื่นซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้พิจารณาสำนวนการไต่สวนแล้ว ชี้มูลความผิดว่า นางสาว ศ. กระทำความผิดทางอาญาและ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ภาค ๙ ได้มีคำพิพากษาว่า นางสาว ศ. ได้กระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน รวม ๒๐ กระทง ให้ลงโทษจำคุกกระทงละ ๕ ปี เป็นจำคุก ๑๐๐ ปี แต่นางสาว ศ. ให้การรับสารภาพ จึงให้ลงโทษจำคุก ๕๐ ปี (คำพิพากษาศาลอาญา คดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๙ คดีหมายเลขดำที่ อท.๓๑/๒๕๖๑ คดีหมายเลขแดงที่ อท.๒/๒๕๖๒)

๘) นายเชี่ยวชาญ (ชื่อสมมุติ) เจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดิน ๕ ได้รับการแต่งตั้งให้รักษาราชการแทนเจ้าหน้าที่บริหารที่ดินอำเภอแห่งหนึ่งในจังหวัดพะเยา มีหน้าที่ดำเนินการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินในเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งการจัดเก็บค่าธรรมเนียม การใช้จ่ายและภาษีอากร เพื่อนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน

ระหว่างวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๐ ถึงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ นายเชี่ยวชาญ ได้ดำเนินการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดินในกรณีต่าง ๆ เช่น การโอนมรดก การขายที่ดินและเรียกจัดเก็บค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายและภาษีอากรจากผู้มาติดต่อขอรับบริการ โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่มี การออกใบเสร็จรับเงินตามความเป็นจริง อีกทั้งยังไม่ได้นำเงินส่งเป็นรายได้แผ่นดิน แต่เบียดบังเงินค่าธรรมเนียมเงินภาษีอากรไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวไม่น้อยกว่า ๙ ครั้ง ทำให้ทางราชการได้รับความเสียหาย เป็นเงิน ๓๐,๘๑๙.- บาท และประชาชนได้รับความเสียหายเป็นเงิน ๑,๖๔๑.- บาท นายเชี่ยวชาญ ให้การรับสารภาพ

คณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว พยานหลักฐาน รับฟังได้ว่า นายเชี่ยวชาญ กระทำความผิดจริง จึงได้ชี้มูลความผิดว่า เป็นการกระทำความผิด อาญาตามมาตรา ๑๔๗ มาตรา ๑๔๙ และมาตรา ๑๕๗ และเป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดได้แต่งตั้งคณะกรรมการ ขึ้นทำการสอบสวนแล้วได้ลงโทษไล่ออกจากราชการไปก่อนแล้ว

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลางซึ่งศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่า นายเชี่ยวชาญ จำเลย ได้กระทำความผิดตามฟ้องจริงและเป็นการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน จึงพิพากษาให้ลงโทษทุกกรรมเป็นการทำความผิด รวม ๙ กระทง กระทงละ ๕ ปีแต่จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา เป็นเหตุบรรเทาโทษ จึงลดโทษให้กึ่งหนึ่ง เหลือกระทงละ ๒ ปี ๖ เดือน รวมจำคุก ๒๐ ปี ๖ เดือน และให้คืนเงินที่ทุจริตให้แก่กรมที่ดิน กระทงรวมมหาดไทยจำนวน ๓๐,๑๘๙.- บาทและประชาชนที่ได้รับความเสียหาย จำนวน ๑,๖๔๑.- บาท (คำพิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง คดีหมายเลขดำที่ อท. ๗๐/๒๕๕๙ คดีหมายเลขแดงที่ อท.๙๖/๒๕๖๐)

๙) นางแววดาว ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ ปฏิบัติงาน ณ โรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดหนองคาย ขณะที่ปฏิบัติหน้าที่แผนกตรวจสุขภาพ ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับเงินและออกใบเสร็จรับเงินแก่ผู้มาใช้บริการทางการแพทย์ในช่วงระหว่างวันที่ ๗ เมษายน - ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว มีปัญหาส่วนตัวทางด้านการเงิน จึงทำให้เกิดการทุจริตเบียดบังเอาเงินจากผู้ที่มาใช้บริการทางการแพทย์ โดยเมื่อได้รับเงินแล้วได้ออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ใช้บริการ แต่ไม่นำเงินที่ได้รับส่งฝ่ายการเงินและบัญชี และฉีกทำลายสำเนาใบเสร็จรับเงินที่ตนออกไปแล้วเพื่อทำลายหลักฐาน รวม ๓๕ ครั้ง ซึ่งทำให้นางแววดาว ได้เงินจากการกระทำดังกล่าวไปรวมทั้งสิ้น ๖๕,๔๑๒ บาท

คณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการไต่สวน มีพยานหลักฐานเพียงพอจึงชี้มูล โดยกล่าวหาว่าการกระทำของนางแววดาว เป็นการทุจริตในภาครัฐ โดยกระทำความผิดอาญาและเป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งในทางวินัยนั้น ผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวน และลงโทษปลดออกจากราชการ สำหรับคดีอาญาคดีศาลอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๔ ได้พิพากษาว่า นางแววดาว มีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ และปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต โดยได้กระทำความผิดรวม ๒๕ กระทง ให้จำคุกกระทงละ ๕ ปี และปรับกระทงละ ๒,๐๐๐ บาท รวมจำคุก ๑๗๕ ปี และปรับ ๗๐,๐๐๐ บาท แต่นางแววดาว ได้รับสารภาพและคืนเงินให้แก่ราชการแล้วจึงให้ลดโทษกึ่งหนึ่ง เหลือลงโทษจำคุก ๘๗ ปี ปรับกระทงละ ๑,๐๐๐ บาท แต่เนื่องจากมีกฎหมายกำหนดให้จำคุกได้ไม่เกิน ๕๐ ปี ประกอบกับรู้อำนาจในการกระทำและกระทำไปด้วยความคิดชั่ววูบ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ต้องเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์และมารดาที่ป่วยชรา จึงให้การลงโทษไว้ มีกำหนด ๒ ปี ให้ทำงานบริการสังคม ๔๘ ชั่วโมง และปรับ ๓๕,๐๐๐ บาท (คำพิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ภาค ๔ คดีหมายเลขดำที่ อท. ๖๖/๒๕๖๑ คดีหมายเลขแดงที่ อท. ๑๐๓/๒๕๖๑)

๑๐) นักวิชาการการเงินและการบัญชี ระดับ ๖ ในสำนักวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เบิกเงินจากบัญชีเงินฝากกองทุนมหาวิทยาลัยจากธนาคารจำนวน ๒๓๖,๙๗๖ บาท เพื่อจ่ายให้กับนักวิจัยสองราย คือ ดร. ส. จำนวน ๑๓๖,๙๗๖ บาท และรองศาสตราจารย์ ภ. จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อใช้จ่ายตามโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัย เมื่อผู้ฟ้องคดีที่ ๑ (อธิการบดีมหาวิทยาลัย) อนุมัติให้จ่ายเงินและผู้ฟ้องคดีเบิกเงินไปแล้ว ได้โอนเงินให้ ดร. ส. แต่รายรองศาสตราจารย์ ภ. ผู้ฟ้องคดีไม่ได้โอนเงินให้ทันทีที่กลับมาเงินที่เหลือไปฝากเข้าบัญชีธนาคารส่วนตัว จนล่วงเลยถึง ๕๖ วัน จึงโอนเงินให้รองศาสตราจารย์ ภ. เมื่อถูกทวงถามต่อมามีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยและอธิการบดีมหาวิทยาลัยมีคำสั่งลงโทษทางวินัยโดยไล่ออกจากราชการ กรณีผู้ฟ้องคดีปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการและเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๓๙ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการงานกองทุนมหาวิทยาลัยโดยเป็นผู้เบิกเงินจากบัญชีเงินฝากกองทุนเพื่อนำส่งนักวิจัย จึงถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ราชการดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ฟ้องคดีโดยตรงการที่ผู้ฟ้องคดีเบิกเงินจากกองทุนไปแล้ว และจ่ายเงินให้ ดร. ส. โดยวิธีนำเข้าบัญชีเงินฝากของดร. ส. แต่ไม่จ่ายให้รองศาสตราจารย์ ภ. กลับนำเข้าบัญชีเงินฝากส่วนตัวในวันเดียวกัน โดยระเบียบของมหาวิทยาลัย ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่เก็บรักษาเงินเข้าบัญชีส่วนตัวได้ จึงถือว่าการนำเงินราชการฝากเข้าพักไว้ในบัญชีส่วนตัว เป็นการดำเนินการนอกเหนือจากที่ระเบียบกฎหมายกำหนด

พฤติการณ์การนำเงินเข้าฝากในบัญชีส่วนตัว และนำเงินไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวในช่วงเวลาดังกล่าวหลายครั้งทำให้อธิบดีศาสตราจารย์ ภ. ไม่ได้รับเงินไปใช้ในโครงการวิจัย ทำให้เกิดความเสียหายแก่รองศาสตราจารย์ ภ. และทางราชการ จึงถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ตนเองได้รับประโยชน์ที่มีควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการและเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๓๙ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ดังนั้นคำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการและคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ จึงชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๓๓๔/๒๕๕๗)

กรณีไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัดทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

๑๑) อบต. แห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี ได้ทำสัญญาจ้างเอกชนรายหนึ่ง ก่อสร้างถนนดินลูกรัง ขนาดผิวจราจร กว้าง ๕ เมตร ฐานกว้าง ๖ เมตร สูง ๐.๕ เมตร ยาว ๑,๓๕๐ เมตร ปริมาณดิน ไม่น้อยกว่า ๕,๕๖๘ ลูกบาศก์เมตร และลูกรัง ผิวจราจร กว้าง ๔ เมตร ความหนาเฉลี่ย ๐.๐๑ เมตร ปริมาตรลูกรัง ไม่น้อยกว่า ๖๔๘ ลูกบาศก์เมตร วางท่อระบายน้ำจำนวน ๓ จุด ในวงเงิน ๒๓๒,๗๗๐ บาท โดยประธานกรรมการ อบต. ได้แต่งตั้งหัวหน้าส่วนโยธา เป็นผู้ควบคุมงานจ้าง และแต่งตั้งกำนัน ให้เป็นประธานกรรมการตรวจการจ้างระยะเวลาดำเนินการ ระหว่าง ๑๔ มีนาคม - ๑๓ เมษายน ๒๕๕๓ ในระหว่างที่ผู้รับจ้างดำเนินการก่อสร้างถนน หัวหน้าส่วนโยธา ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ควบคุมงานจ้างไม่ได้ไปทำการควบคุมงาน แต่ได้จัดทำบันทึกประจำวัน อันเป็นความเท็จ ว่าผู้รับจ้างได้เริ่มดำเนินการ ระหว่างวันที่ ๑๕ มีนาคม ถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๓ งานที่ก่อสร้างแล้วเสร็จถูกต้องตามสัญญา เพื่อรายงานให้แก่ ผู้ตรวจรับงานจ้างทราบ และทำการตรวจรับตามสัญญา แต่เนื่องจากมีประชาชนร้องเรียนว่าถนนที่ก่อสร้างความยาวไม่ถึง ๑,๓๕๐ เมตร เพราะเมื่อตรวจสอบแล้ว ถนนมีความยาวจริงเพียง ๑,๐๒๔ เมตร อบต. จึงได้แจ้งให้ผู้รับจ้างนำเงินที่เบิกไปแล้วคืนแก่ อบต. จำนวน ๕๕,๗๘๘ บาท ซึ่งผู้รับจ้างได้คืนเงินจำนวนดังกล่าว ให้แก่ อบต.

ศาลฎีกาได้พิจารณาแล้วมีคำพิพากษาให้ ลงโทษหัวหน้าฝ่ายโยธาฯ รวมจำคุก ๒ ปีปรับ ๘,๐๐๐ บาท แต่ จำเลยรับสารภาพ คงให้จำคุก ๑ ปี ปรับ ๔,๐๐๐ บาท ส่วนกำนัน ให้จำคุก ๒ ปี ๘ เดือน ปรับ ๑๒,๐๐๐ บาท (คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๙๓๖๘/๒๕๕๒)

กรณีเรียกเงิน/รับเงิน

๑๒) เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีได้รับเงินจากราษฎรผู้ขอรังวัดออกโฉนดที่ดินหลายราย โดยผู้ฟ้องคดีอ้างว่าเงินที่รับมาจากราษฎรดังกล่าวเป็นค่าอาหารและเป็นสินน้ำใจภายหลังจากการรังวัดที่ดินเสร็จแล้วโดยมิได้มีการเรียกร้องจากราษฎร แต่จากการสอบสวนปรากฏว่ามีพยานซึ่งเป็นราษฎรให้การสอดคล้องต้องกันว่า ผู้ฟ้องคดีเรียกรับเงินในการรังวัดที่ดินเป็นจำนวน ๑,๐๐๐ บาท ถึง ๙,๐๐๐ บาท แต่มีบางรายให้ถ้อยคำว่าให้เงินผู้ฟ้องคดีด้วยความเต็มใจและเป็นสินน้ำใจ โดยการจ่ายเงินแต่ละรายมีจำนวนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับจำนวนแปลงที่ดินที่ขอรังวัด อีกทั้ง นาย ส. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ได้ยอมรับว่าได้รับฝากเงินจากนาย บ. และนำเงินดังกล่าวมาให้ผู้ฟ้องคดี กรณีจึงมีน้ำหนักให้เชื่อได้ว่ามีการจ่ายและรับเงินจริง และไม่อาจรับฟังได้ว่า

มียอดเงินจำนวน ๑๐๐ บาท ถึง ๒๐๐ บาท ในแต่ละราย และไม่อาจรับฟังได้ว่าราษฎรให้เงินดังกล่าวแก่ผู้ฟ้องคดีเป็นค่าอาหารหรือเป็นสินน้ำใจ ด้วยความเต็มใจ โดยผู้ฟ้องคดีมิได้เรียกร้อง แม้จะมีราษฎรจำนวน ๔ ราย ขอกลับคำให้การหลังจากที่ได้ให้การในชั้นสืบสวนข้อเท็จจริงและชั้นการสอบสวนทางวินัยแล้ว แต่ยังมีราษฎรอีกหลายรายรวมทั้งราษฎรที่คณะกรรมการสอบสวนสอบสวนเป็นพยานเพิ่มเติมจากราษฎรที่เป็นพยานในชั้นสืบสวนข้อเท็จจริงที่ยังยืนยันคำให้การว่าผู้ฟ้องคดีเรียกรับเงินในการปฏิบัติหน้าที่รังวัดออกโฉนดที่ดิน พฤติการณ์แห่งการกระทำของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการและเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๘๒ วรรคสาม แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการจึงเหมาะสมกับกรณีความผิดและชอบด้วยกฎหมาย และการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ มีคำสั่ง ให้อภัยโทษตามมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน) จึงชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๒๖/๒๕๕๓)

๑๓) ผู้ฟ้องคดีดำรงตำแหน่งนักวิชาการที่ดิน ระดับ ๕ ในฐานะเจ้าหน้าที่สอบสวนสิทธิ ภูธร้อยเรียนว่าร่วมกับเจ้าหน้าที่เดินสำรวจ และเจ้าหน้าที่โยงยึดหลักเขตที่ดิน กระทำผิดวินัย กรณี นาย ก. เจ้าของที่ดิน ส.ค. ๑ เลขที่ ๗๙๔ ร้องเรียนว่า มีการยกยอกและปลอมแปลง ส.ค. ๑ ของตนกับพวก เพื่อนำไปออกโฉนดที่ดินให้นาย ด. กับพวกรวม ๕ คน โดยผู้ฟ้องคดีได้รับรายงานการสำรวจเขตที่ดินรายนาย ด. กับพวก โดยใช้ ส.ค. ๑ เลขที่ ๗๙๔ ของนาย ล. (เสียชีวิต) ที่นาย ก. บุตรชายมอบให้นาย ส. เจ้าหน้าที่เดินสำรวจในวันที่ยังวัดที่ดินไปเป็นหลักฐานในการออกโฉนดที่ดิน โดย ส.ค. ๑ ดังกล่าวมีการแก้ไขเนื้อที่ดินและระยะรูปที่ดิน ส่วนสภาพการทำประโยชน์ตามที่ระบุไว้ใน ส.ค. ๑ ดังกล่าวก็ขัดแย้งกับสภาพที่ดินที่นาย ด. กับพวกนำทำการสำรวจ โดยผู้ฟ้องคดีไม่ได้ทำการสอบสวนสิทธิของนาย ด. กับพวก รวมถึงไม่สอบสวนร่องรอยที่มีการแก้ไข ส.ค. ๑ การได้มา การครอบครอง และการทำประโยชน์ในที่ดิน ประกอบกับไม่ได้สอบสวนเจ้าของ ส.ค. ๑ เดิม แต่กลับให้นาย ด. กับพวกลงลายมือชื่อในใบไต่สวน บันทึกถ้อยคำ และบันทึกข้อความเรื่องการครอบครองต่อเนื่อง และได้นำเอกสารเกี่ยวกับการเดินสำรวจดังกล่าวให้ผู้ปกครองท้องที่ (นายอำเภอ) ลงลายมือชื่อ ซึ่งทำให้ตรวจพบการแก้ไข ส.ค. ๑ ดังกล่าว การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการผิดวินัยของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในฐานะเจ้าหน้าที่สอบสวนสิทธิซึ่งเมื่อพบ ส.ค. ๑ ที่มีร่องรอยการแก้ไขเนื้อที่และระยะรูปที่ดิน ซึ่งผู้นำสำรวจไม่น่าจะมีความรู้และแก้ไขได้ ผู้ฟ้องคดีควรสอบสวนความให้ปรากฏ แต่ผู้ฟ้องคดีก็ไม่ได้สอบสวนสิทธิของนาย ด. กับพวก ทั้งยังระบุข้อความบางส่วนและสภาพที่ดินให้สอดคล้องกับ ส.ค. ๑ การกระทำของ ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ตามข้อ ๒๔ และข้อ ๕๘ ของระเบียบกรมที่ดิน ว่าด้วยการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินและสอบเขตที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๙ อีกทั้ง ผู้ฟ้องคดียังมีส่วนร่วมและรู้เห็นกับเจ้าหน้าที่เดินสำรวจและเจ้าหน้าที่โยงยึดหลักเขต ที่ดินเรียกเงินและที่ดินเป็นสิ่งตอบแทนในการออกโฉนดที่ดินด้วยนั้น จึงถือว่าเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการและเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ตามมาตรา ๘๒ วรรคสาม แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ แม้คณะกรรมการสอบสวนทางวินัยได้ทำรายงานเสนอความเห็นต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (อธิบดีกรมที่ดิน) ว่าผู้ฟ้องคดีไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาก็ตาม แต่รายงานดังกล่าวเป็นเพียงการเสนอความเห็นเพื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ พิจารณามีคำสั่ง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่จำเป็นต้องผูกพันในการออกคำสั่งตามความเห็นของคณะกรรมการดังกล่าว แต่เป็นผู้มีอำนาจและสามารถใช้ดุลพินิจที่จะพิจารณามีคำสั่งลงโทษผู้ฟ้องคดีตามความถูกต้องและเหมาะสมแก่กรณี ตามนัยมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ประกอบกับ ข้อ ๓๒ (๑) ของกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความใน พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีคำสั่งกรมที่ดิน ที่ ๑๖๖๑/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๒ ลงโทษไล่ออกจากราชการ จึงเป็นการใช้ดุลพินิจโดยชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๙๐/๒๕๕๓)

๑๔) เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าผู้ฟ้องคดียอมรับว่าเป็นผู้ดำเนินการพิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือผู้ต้องหา และเป็นผู้นำส่งข้อมูลที่จัดทำส่งให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร ซึ่งจากการตรวจสอบบันทึกรายงานการตรวจสอบประวัติการต้องโทษผู้ต้องหาในวันที่ผู้ฟ้องคดีมีหน้าที่รับผิดชอบแล้วพบว่าเป็นเอกสารปลอม ไม่ว่าจะผู้ฟ้องคดีจะทำการปลอมเองหรือประมาทเลินเล่อปล่อยให้บุคคลอื่นทำการปลอมก็ตาม ก็ถือว่ามี การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่นั้นแล้ว ประกอบกับผู้ต้องหาในคดีดังกล่าวยืนยันว่าได้จ่ายเงินให้ ผู้ฟ้องคดีเพื่อให้ผู้ฟ้องคดีช่วยเหลือในเรื่องการปลอมลายพิมพ์นิ้วมือ อันเป็นการให้ถ้อยคำ เป็นผลร้ายต่อผู้ต้องหาเองเช่นนี้ จึงน่าจะเชื่อ ว่าผู้ต้องหา มิได้ให้ถ้อยคำเพื่อกลั่นแกล้งผู้ฟ้องคดี กรณีจึงเห็นได้ว่าผู้ฟ้องคดีได้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์ที่มิควรได้ ซึ่งเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการและเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจริงตามที่ถูกกล่าวหา ผู้บังคับบัญชามีอำนาจหน้าที่โดยชอบในการสั่งลงโทษทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดีโดยไม่จำเป็นต้องรอผลทางคดีอาญา เพราะไม่มีกฎหมายกำหนดห้ามไว้ อีกทั้งไม่ถูกผูกพันตามผลในคดีอาญาที่ผู้ฟ้องคดีถูกกล่าวหา เพราะการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อจะลงโทษทางวินัยแตกต่างจากการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อลงโทษในคดีอาญา ดังนั้น คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่สั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการตามมติของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) และคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (นายกรัฐมนตรี) ที่สั่งยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดี จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๔๗/๒๕๕๓)

๑๕) นาย ว. วิศวกรโยธา ๘ วช. สำนักก่อสร้างสะพาน ได้รับแต่งตั้งจากอธิบดีกรมทางหลวง ให้เป็นนายช่างโครงการ โครงการจ้างเหมาก่อสร้างสะพานข้ามทางรถไฟ ผู้ฟ้องคดีถูกร้องทุกข์ว่า ใช้อำนาจข่มขู่กลั่นแกล้ง ริดไถเงินจากบริษัท ส. ผู้รับจ้าง เป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการตรวจสอบการทำงานของ ผู้รับจ้าง เป็นเงิน เดือนละ ๘๒,๐๐๐ บาท ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วว่า นาย ว. ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เรียกรับเงินบริษัท ส. เป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ตามมาตรา ๘๒ วรรคสาม แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๔๒๖/๒๕๕๒)

๑๖) ข้าราชการถูกกล่าวหาว่า ได้ร่วมกับสามีใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการเรียกและรับเงินจากผู้สมัครสอบเพื่อบรรจุเป็นพนักงาน อบต. แต่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่าเป็นการกู้ยืมเงินกันเพื่อลงทุนทำการค้าข้าวสารโดยมีการทำสัญญากู้กันไว้ ต่อมาคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยได้พิจารณาและมีความเห็นเสนอผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (อธิบดีกรมการปกครอง) ว่าเป็นพฤติการณ์แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติด้อย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงมีคำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ

ภายหลังผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำสั่งและผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ (นายกรัฐมนตรี) มีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์ตามมติของ ก.พ. จึงฟ้องคดีขอให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่ง โดยเห็นว่าคำสั่งให้ไล่ออกเป็นการใช้ดุลพินิจหนักกว่าพฤติการณ์ที่กระทำ เพราะได้คืนเงินครบถ้วนแล้ว ตนไม่เคยกระทำผิดวินัยมาก่อน และปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความดีความรับผิดชอบมาตลอด จึงควรลดหย่อนโทษเป็นปลดออกจากราชการ

ข้ออ้างของผู้ฟ้องคดี ถือเป็นเหตุอันควรลดหย่อนโทษให้เป็นปลดออกจากราชการหรือไม่ ?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า การที่ผู้ฟ้องคดีรับราชการมาเป็นระยะเวลาช้านาน ย่อมรู้ดีว่าการเรียกและรับเงินจากผู้ประสงค์จะเข้ารับราชการเพื่อเป็นค่าวิ่งเต้นให้ได้เข้ารับราชการ เป็นเรื่องที่ข้าราชการที่ดีไม่ควรปฏิบัติพฤติการณ์จึงถือเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียงของทางราชการ ซึ่งแม้ว่าผู้ฟ้องคดีจะอ้างว่าได้คืนเงินให้แก่ผู้ร้องเรียนแล้วก็ตาม ก็ไม่อาจลบล้างความผิดที่ตนได้กระทำให้สำเร็จไปแล้วได้ การรับราชการมานาน มีความดีความชอบและไม่เคยกระทำผิดวินัยมาก่อน ก็ไม่อาจใช้เป็นเหตุในการลดหย่อนโทษเป็นให้ปลดออกจากราชการได้เช่นกันอีกทั้ง ได้มีมติ ก.พ. ตามหนังสือเวียน ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ กรณีการลงโทษข้าราชการที่เรียกร้องเงินจากราษฎรเพื่อฝากเข้าทำงานในหน่วยงานที่ตนไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องว่าเป็น

ความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงและความร้ายแรงแห่งกรณีอยู่ในระดับเดียวกับกรณีความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ โดยให้ลงโทษไล่ออกจากราชการและเหตุอันควรปราณีใด ๆ ไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการดังนั้น คำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการจึงเหมาะสมแล้ว (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๑๗/๒๕๕๘)

กรณี จัดทำ/แก้ไข เอกสารราชการเพื่อเอื้อประโยชน์ให้ผู้อื่น

๑๗) นาย ช. แก้วไข่อความในเอกสาร จากข้อความเดิมที่เสนอให้ยกเลิกการประกวดราคา เป็นขออนุมัติให้เช่าเครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์ส่วนควบจากบริษัท ก. แล้วนำเอกสารหน้าที่ ๔ ที่มีลายมือชื่อของกรรมการทั้ง ๕ คนมาประกอบบันทึกที่มีการเปลี่ยนแปลงข้อความใหม่โดยไม่ได้ให้กรรมการอื่นตรวจสอบและรับรอง หลังจากนั้นผู้ฟ้องคดีจึงได้แก้ความเห็นที่เคยเห็นชอบให้ยกเลิกการประกวดราคาเป็นให้อนุมัติตามเดิม เป็นเหตุให้อธิบดีหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริงและได้อนุมัติตามข้อเสนอ การกระทำของผู้ฟ้องคดีดังกล่าวนี้เป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง พฤติการณ์ของผู้ฟ้องคดีมีลักษณะไม่โปร่งใส ส่อไปในทางทุจริต แสดงให้เห็นว่าจงใจหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการและ นำเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขบันทึกสรุปผลการประกวดราคาเพื่อช่วยเหลือบริษัท ก. การกระทำของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการตามมาตรา ๘๒ วรรคสาม และมาตรา ๘๘ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกได้ เมื่อผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการ คำสั่งดังกล่าวจึงชอบด้วยกฎหมาย เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (นายกรัฐมนตรี) ได้วินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว มีความเห็นให้ลดโทษผู้ฟ้องคดีจากไล่ออกจากราชการเป็นปลดออกจากราชการ คำวินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ก็ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ พ. ๒๐/๒๕๖๐)

๑๘) นาง ภ. เกสักร ๘ วช. ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่พัสดุ มีหน้าที่ดำเนินการจัดหา จัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงโดยมีมูลกรณีสืบเนื่องจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคได้ตรวจสอบการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์จากเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากส่วนกลาง พบว่า ในการดำเนินการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ที่มีโซยา ผู้เกี่ยวข้องมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าทุจริตและไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ เป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหาย กล่าวคือ มีการเบิกจ่ายเงินให้กับผู้ขายไปก่อน ทั้ง ๆ ที่การจัดส่งเวชภัณฑ์ยังไม่ครบถ้วน คณะกรรมการตรวจรับลงนามตรวจรับโดยที่ไม่ได้มีโอกาสตรวจนับ มีการจัดทำหลักฐานอันเป็นเท็จ มีการจัดซื้อจากผู้ขายรายเดียวกันที่มีราคาสูงกว่าและมีลักษณะเป็นการแบ่งซื้อให้มีวงเงินในใบสั่งซื้อแต่ละฉบับไม่เกินวงเงินสำหรับการจัดซื้อโดยวิธีตกลงราคา

ศาลมีคำพิพากษาว่า นาง ภ. ได้ทำหลักฐานอันเป็นเท็จโดยลงลายมือชื่อในใบส่งของว่าเป็นผู้รับทั้งหมดโดยที่ยังไม่มีของให้ตรวจนับ และได้รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินส่งให้งานการเงินเพื่อเบิกจ่ายเงินให้แก่ผู้ขายไปก่อนที่จะได้รับสินค้าครบถ้วน มีการปรับเปลี่ยนราคาส่งของโดยได้ออกใบส่งของใหม่ และได้เปลี่ยนรายการต่าง ๆ ให้สูงขึ้นเพื่อเบิกจ่ายเงินให้แก่ผู้ขาย อันแสดงถึงการปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ นอกจากนี้ ยังได้จัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ในลักษณะแบ่งซื้อโดยแยกใบสั่งซื้อยาและเวชภัณฑ์ที่เป็นชนิดเดียวกันจากผู้ขายรายเดียวกันหรือผู้ขายที่จดทะเบียนการค้าไว้หลายชื่อแต่เป็นเจ้าของเดียวกัน ให้มีวงเงินในใบสั่งซื้อแต่ละฉบับไม่เกินวงเงินสำหรับการจัดซื้อโดยวิธีตกลงราคา ซึ่งการจัดซื้อดังกล่าวสามารถจัดซื้อโดยวิธีสอบราคาหรือประกวดราคาได้ทันตามกำหนดเวลา อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ทำให้ราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง ไม่ว่าจะต่อมาในภายหลังหน่วยงานจะได้รับสินค้าครบถ้วนหรือไม่ก็ตาม

พฤติการณ์ของผู้ฟ้องคดีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และฐานปฏิบัติหน้าที่ราชการโดย

จงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๘๖วรรคสาม และมาตรา ๘๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมาตรา ๑๐๔ วรรคหนึ่งกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๘๗๔/๒๕๕๖

๑๙) อดีตอธิบดีกรมเจ้าท่า ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาการจ่ายเงินงวดที่ ๕ ให้กับบริษัท เอลลิคอตต์ แมชชีน คอร์ปอเรชั่น อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ขาย ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทผู้ขาย ทั้งที่ทราบอยู่แล้วว่าบริษัทผู้ขายไม่สามารถส่งเรือชุดได้ตามกำหนด จำเลยจึงกระทำผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่รับรองเอกสารได้กระทำการรับรองเอกสารอันเป็นเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และ มาตรา ๑๖๒ คดีทุจริตจัดซื้อจัดจ้างเรือชุดหัวส่วาน มูลค่ากว่า ๒,๐๐๐ ล้านบาท ให้ลงโทษจำคุก ๒ ปี

คดีทุจริตที่เกิดขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒๐) ณ เทศบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจัดให้มีบริการน้ำประปาสำหรับประชาชน โดยมีการจัดเก็บค่าน้ำประปา เพื่อนำเงินรายได้มาใช้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่ปรากฏว่า นาง ก. ซึ่งมีหน้าที่รับชำระเงินค่าน้ำประปา จากพนักงานเก็บเงินค่าน้ำประปาของเทศบาลและรับเงินจากผู้ใช้น้ำที่นำเงินมาชำระด้วยตนเอง และต้องออกใบเสร็จรับเงิน ลงบัญชีเงินสดประจำวัน ทำบัญชีรับ-จ่ายเงิน เก็บรักษาเงินและนำเงินสดฝากเข้าบัญชีธนาคารในนามของเทศบาล ซึ่ง นาง ก. ได้รับเงินค่าน้ำประปาจากพนักงานเก็บเงิน รวมเป็นเงิน ๓๐,๓๖๕.-บาท นำไปลงบัญชีและนำฝากเพียงบางส่วน แล้วเบียดบังเงินจำนวน ๑๒,๙๖๒.- บาท ไปเป็นของตนเอง นาง ก. มีพฤติการณ์ในลักษณะเดียวกันอีกหลายครั้ง ต่างกรรมต่างวาระ แม้ต่อมาเทศบาลได้มีคำสั่งให้นาง ก. พ้นจากหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินแล้ว แต่นาง ก. ก็ยังคงรับเงินค่าน้ำประปาและเบียดบังเงินดังกล่าวเป็นของตนเองหรือผู้อื่นโดยทุจริต

คณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า ในช่วงเวลาประมาณ ๑ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๓ ยอดเงินตามใบเสร็จรับเงินสูงกว่ายอดเงินที่ฝากธนาคาร จึงเป็นเงินขาดบัญชี จำนวน ๖๒๒,๔๗๕.- บาท ในการไต่สวน นาง ก. ให้การรับสารภาพและอ้างเหตุผลความจำเป็นทางการเงินและมีการนำเงินจำนวนดังกล่าวมาใช้จ่ายแล้ว ก็ยังคงถือว่าเป็นความผิดทางอาญาและเป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง จึงได้ชี้มูลความผิด ดำเนินความผิดกับ นาง ก. ต่อไป

ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีคำพิพากษาในความผิด ในกรณีเป็นเจ้าหน้าที่เบียดบังทรัพย์รวม ๓๓ กระทง ๆ ละ ๕ ปี รวม ๑๖๕ ปี และฐานเป็นเจ้าหน้าที่ทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบอีก ๒๐ กระทง ๆ ละ ๑ ปี รวม ๒๐ ปี รวมจำคุก ๑๘๕ ปี จำเลยรับสารภาพจึงลดโทษให้กึ่งหนึ่งคงจำคุก ๘๒ ปี ๖ เดือน จึงให้ลงโทษจำคุกเพียง ๕๖ ปี คดีหมายเลขดำที่ อ. ๓๘๕๓/๒๕๕๘ คดีหมายเลขแดงที่ อ. ๕๘๘/๒๕๕๙)

๒๑) ระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดบุรีรัมย์ โจทก์ กับประธานกรรมการบริหาร คณะผู้บริหารและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แห่งหนึ่ง จำเลย ในความผิดต่อ พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐและความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

โดยศาลพิพากษาว่าจำเลยทั้งสามกระทำความผิดจริง เนื่องจากการประกาศสอบราคาจ้างเหมาก่อสร้างถนน โดยระยะเวลาประกาศสอบราคาไม่ครบ ๑๐ วันก่อนเปิดซองสอบราคา และไม่มีการส่งประกาศไปยังผู้มีอาชีพรับเหมาก่อสร้าง จึงเป็นการผิดระเบียบว่าด้วยพัสดุ นอกจากนั้นยังมอบหมายงานให้แก่ผู้เสนอราคาต่ำเป็นอันดับสาม ในขณะที่ผู้เสนอราคาต่ำสุดไม่ได้งาน โดยให้เหตุผลว่าใบแสดงบัญชีปริมาณงานและราคากรอรายละเอียดไม่สมบูรณ์ ในการพิจารณาคดีนี้เบื้องต้นจำเลยให้การปฏิเสธต่อมาได้ขอถอนคำให้การปฏิเสธและให้การใหม่เป็นรับสารภาพ

การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำโดยมุ่งหมายไม่ให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมเพื่อเอื้ออำนวยแก่ผู้ทำการเสนอราคาและเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ อบต. จำเลยจึงมีความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ และ ๑๓ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ เนื่องจากจำเลยทั้งสามให้การรับสารภาพ เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษลดโทษให้ คงจำคุกจำเลยที่ ๑ มีกำหนด ๕ ปีในฐานะประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และจำคุกจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ คนละ ๔ ปี

ต่อมาจำเลยทั้งสามยื่นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ พิพากษาแก้ให้ลงโทษจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ จำคุกคนละ ๓ ปี ๖ เดือน จำเลยที่ ๒ จำคุก ๒ ปี ๖ เดือน ขณะนี้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา (คำพิพากษาศาลจังหวัดบุรีรัมย์ คดีหมายเลขดำที่ ๔๔๐/๒๕๕๔ คดีหมายเลขแดงที่ ๓๒๔๑/๒๕๕๔)

ภาคผนวก

ระเบียบกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง

๑. พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. ๒๕๖๑
๒. ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมดาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓
๓. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๔. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๔
๕. ประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร
 - ลงวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่อง มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ลูกจ้างและพนักงานจ้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร
 - ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง เจตจำนงสุจริตในการบริหารงาน
 - ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง นโยบายคุณธรรมและความโปร่งใส

ช่องทางการแจ้งเบาะแส และการร้องเรียน

๑. หน่วยงานที่ต้นสังกัดของผู้กระทำความผิด
๒. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา www.ombudsman.go.th
๓. ศูนย์รับเรื่องร้องเรียน (สายด่วนรัฐบาล) โทร. ๑๑๑๑
๔. ศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย โทร ๑๕๖๗
- ๕ ศาลปกครอง โทร. ๐-๒๖๗๐-๑๒๐๐-๖๓ โทรสาร.๐-๒๖๗๐-๑๓๒๘ www.admincourt.go.th
- ๖ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) โทร.๐-๒๒๘๒-๓๑๖๑-๕ www.nccc.thaigov.net
๗. สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน โทร. ๐-๒๒๗๑-๘๐๐๐ โทรสาร: ๐-๒๖๑๘-๕๗๖๙
๘. มูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด โทร.๐-๒๕๔๗-๑๐๐๐ โทรสาร.๐-๒๕๒๖-๖๗๔๙ www.fact.or.th
๙. องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร ผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ โทรศัพท์ ๐-๓๔๔๑-๑๗๑๔ http://www.samutsakhonpao.go.th/index_event.html และ <https://th-th.facebook.com/samutsakhonpao๑/> (เฉพาะแจ้งเบาะแส และร้องเรียนการทุจริตและประพฤติมิชอบของบุคลากรในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร)

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรมการปกครอง. คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

กรุงเทพฯ : ๒๕๖๑

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน.

กรุงเทพฯ : ๒๕๕๙

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. เปิดแฟ้ม ๑๐ คดีทุจริตบทเรียน

ราคาแพงของคนไทย . กรุงเทพฯ : ๒๕๕๘